

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра географії та менеджменту туризму

**ЕКСКУРСІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КАНАДИ
ДЛЯ ВИЇЗНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ**
Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент IV курсу 410 групи
спеціальності 242 «Туризм»
ОП «Міжнародний туризм»
Павлій Дар'я Олександрівна

Керівник:

доктор географічних наук,
завідувач кафедри географії та
менеджменту туризму

Король Олександр Дмитрович

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № ____

від «__» _____ 2026 р.

Зав. кафедри _____ д. геогр. н., професор Король О. Д.

Чернівці – 2026

АНОТАЦІЯ

Тема кваліфікаційної роботи «Екскурсійний потенціал Канади для виїзного туризму України» є актуальною в умовах розвитку міжнародного туризму та зростання інтересу до віддалених туристичних напрямків. Це зумовлено підвищенням мобільності населення, зміною туристичних уподобань та розширенням географії туристичних подорожей.

У даній роботі досліджено теоретичні основи формування туристичних дестинацій, особливості організації екскурсійного туризму та методичні підходи до оцінки туристичного потенціалу країни. Проведено аналіз передумов розвитку туризму в Канаді, її туристично-екскурсійного потенціалу, а також туристичних потоків і попиту українських туристів.

На основі проведеного дослідження розроблено екскурсійний тур до Канади, здійснено його економічне обґрунтування та запропоновано маркетингову стратегію просування на українському туристичному ринку.

Ключові слова: туристична дестинація, екскурсійний туризм, міжнародний туризм, туристичний потенціал, Канада, виїзний туризм, туристичний продукт, маркетинг у туризмі.

Abstract

The topic of the qualification work "Excursion potential of Canada for outbound tourism of Ukraine" is relevant in the context of the development of international tourism and the growing interest in distant tourist destinations. This is due to increased mobility of the population, changes in tourist preferences, and the expansion of travel geography.

This paper examines the theoretical foundations of tourist destinations, the features of excursion tourism organization, and methodological approaches to assessing a country's tourism potential. The prerequisites for tourism development in Canada, its tourism and excursion potential, as well as tourist flows and demand among Ukrainian tourists are analyzed.

Based on the research, an excursion tour to Canada was developed, its economic feasibility was substantiated, and a marketing strategy for its promotion in the Ukrainian tourism market was proposed.

Keywords: tourist destination, excursion tourism, international tourism, tourism potential, Canada, outbound tourism, tourist product, tourism marketing.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Д. О. Павлій

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРАЇНИ ЯК ЕКСКУРСІЙНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ.....	7
1.1. Сутність туристичної дестинації та її роль у міжнародному туризмі.....	7
1.2. Особливості організації екскурсійного туризму у структурі виїзного туризму.....	12
1.3. Методичні підходи до оцінки туристичного потенціалу країни.....	18
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ КАНАДИ ЯК ЕКСКУРСІЙНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ.....	25
2.1. Передумови розвитку туризму в Канаді.....	25
2.2. Туристично-екскурсійний потенціал Канади.....	30
2.3. Аналіз туристичних потоків та попиту українських туристів.....	37
2.4. Провідні екскурсійні локації та регіони Канади для українського туриста.....	42
2.5. Лісові ландшафти Канади як екскурсійна дестинація.....	47
2.6. Військово-історична та культурна спадщина української діаспори в Канаді як екскурсійний ресурс.....	49
РОЗДІЛ III. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСКУРСІЙНОГО НАПРЯМКУ «КАНАДА» ДЛЯ ВИЇЗНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ.....	54
3.1. Розробка екскурсійного туру до Канади.....	54
3.2. Економічне обґрунтування туристичного продукту.....	63

3.3. Маркетингова стратегія просування туру на українському ринку...68

ВИСНОВКИ.....74

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....77

ДОДАТКИ.....82

ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації світової економіки міжнародний туризм виступає однією з найбільш динамічних галузей, що забезпечує активізацію міжнародних зв'язків, сприяє економічному розвитку країн та формує нові можливості для культурного обміну. Особливого значення набуває виїзний туризм, який дозволяє громадянам різних держав ознайомлюватися з природною та культурною спадщиною інших країн, розширюючи їхній світогляд і формуючи попит на нові туристичні дестинації.

У цьому контексті важливим є дослідження країн як туристичних дестинацій, зокрема з позицій їх привабливості для екскурсійного туризму. Екскурсійний туризм, що базується на пізнавальній функції подорожей, відіграє значну роль у структурі міжнародного туризму, оскільки забезпечує знайомство туристів з історико-культурною спадщиною, природними об'єктами та особливостями соціально-економічного розвитку територій.

Канада є однією з провідних туристичних країн світу, що характеризується значним природно-ресурсним потенціалом, високим рівнем розвитку інфраструктури та різноманіттям туристичних ресурсів. Водночас її потенціал як екскурсійної дестинації для українських туристів залишається недостатньо дослідженим, що обумовлює актуальність обраної теми.

Актуальність дослідження визначається необхідністю комплексного аналізу туристичного потенціалу Канади як екскурсійної дестинації у структурі виїзного туризму України. В умовах зростання мобільності населення та розвитку міжнародних туристичних потоків виникає потреба у вивченні нових напрямів туристичних подорожей, які поєднують пізнавальний, культурний та рекреаційний компоненти.

Канада, як країна з унікальними природними ландшафтами, багатою історико-культурною спадщиною та високим рівнем розвитку туристичної інфраструктури, має значний потенціал для розвитку екскурсійного туризму. Водночас віддаленість країни, вартість подорожей та специфіка організації туристичних маршрутів потребують ґрунтового наукового аналізу.

Ступінь наукової розробленості теми. Проблематика туристичних дестинацій та оцінки їх туристичного потенціалу знайшла відображення у працях як зарубіжних, так і вітчизняних учених.

Серед зарубіжних дослідників вагомий внесок у розвиток теорії туристичних дестинацій зробили D. Buhalis, J.R.B. Ritchie, C. Cooper, C.M. Hall, P. Murphy, які розглядали дестинацію як комплексну систему взаємодії ресурсів, інфраструктури та туристичних послуг.

Серед українських учених слід відзначити праці О. Д. Короля, В. П. Руденка, М. П. Мальської, Г. Я. Круль, О. Г. Заячук, які досліджували туристично-рекреаційний потенціал територій, організацію туристичної діяльності та особливості розвитку міжнародного туризму.

Разом з тим питання дослідження Канади як екскурсійної дестинації саме для виїзного туризму України висвітлене недостатньо, що зумовлює необхідність проведення даного дослідження.

Метою дипломної роботи є комплексна оцінка Канади як екскурсійної дестинації для виїзного туризму України та розробка рекомендацій щодо ефективного використання її туристичного потенціалу.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Розкрити сутність туристичної дестинації та її роль у міжнародному туризмі.
2. Дослідити особливості організації екскурсійного туризму у структурі виїзного туризму.
3. Проаналізувати методичні підходи до оцінки туристичного потенціалу країни.
4. Надати загальну характеристику Канади як туристичної дестинації.
5. Оцінити туристичний потенціал Канади для розвитку екскурсійного туризму.
6. Проаналізувати сучасний стан та тенденції розвитку виїзного туризму України.
7. Розробити пропозиції щодо використання туристичного потенціалу Канади у виїзному туризмі України.

Об'єктом дослідження є Канада як туристична дестинація у системі міжнародного туризму. **Предметом дослідження** є туристичний потенціал Канади та особливості його використання для розвитку екскурсійного туризму у структурі виїзного туризму України.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема: метод аналізу та синтезу – для узагальнення наукових підходів до визначення туристичної дестинації; порівняльний метод – для зіставлення різних підходів до оцінки туристичного потенціалу; статистичний метод – для аналізу туристичних потоків; системний підхід – для дослідження туристичної дестинації як комплексного явища; картографічний метод – для аналізу просторових особливостей туризму; метод узагальнення – для формулювання висновків.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання туристичними підприємствами, туроператорами та туристичними агентствами при формуванні екскурсійних турів до Канади, а також при розробці маркетингових стратегій просування даного напрямку на українському туристичному ринку.

Структура дипломної роботи зумовлена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРАЇНИ ЯК ЕКСКУРСІЙНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ

1.1 Сутність туристичної дестинації та її роль у міжнародному туризмі

У сучасних умовах глобалізації туристична діяльність набуває дедалі більшого значення як один із ключових секторів світової економіки. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження поняття «туристична дестинація», яке є базовою категорією туристичної науки та практики. Саме через дестинації відбувається формування, просування та споживання туристичного продукту, а також реалізація потреб туристів у відпочинку, пізнанні та рекреації [3, с. 23].

Поняття «туристична дестинація» є багатогранним і трактується в науковій літературі по-різному. Загалом під туристичною дестинацією розуміють певну територію, яка володіє сукупністю ресурсів, інфраструктури та умов, необхідних для прийому туристів і задоволення їхніх потреб. Водночас різні науковці акцентують увагу на різних аспектах цього поняття.

Для більш чіткого розуміння сутності туристичної дестинації доцільно розглянути основні підходи до її визначення (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні підходи до визначення поняття «туристична дестинація»

Автор / підхід	Сутність визначення	Основний акцент
Класичний географічний	Територія, яка відвідується туристами	Просторовий аспект
Маркетинговий	Продукт, що пропонується туристу	Попит і споживання
Системний	Комплекс ресурсів, інфраструктури та послуг	Взаємозв'язки елементів
Управлінський	Об'єкт управління у сфері туризму	Організація і менеджмент
Поведінковий	Місце, що формує туристичний досвід	Сприйняття туриста

**складено автором на основі узагальнення наукових джерел*

Як видно з табл. 1.1, жоден із підходів не є вичерпним, оскільки кожен з них відображає лише окремий аспект функціонування дестинації. У зв'язку з цим у сучасній науці сформувався інтегрований підхід, згідно з яким туристична дестинація розглядається як комплексна система, що поєднує природні, культурні, економічні та соціальні компоненти.

Серед зарубіжних дослідників одним із перших поняття туристичної дестинації системно розглянули В. Бойко і В. Охота, які визначали її як географічну одиницю, що відвідується туристами та має відносну самостійність у наданні туристичних послуг [1, с.155; 27, с.68]. Подібною позиції дотримуються також М. Бондаренко і І. Вахович, які трактують дестинацію як конкретний географічний регіон, у межах якого турист споживає комплекс послуг [2, с. 104; 5, с.20].

Подальший розвиток концепції пов'язаний із переходом від суто географічного до комплексного підходу. Зокрема, В. Бойко розглядає туристичну дестинацію як інтегровану систему, що об'єднує різноманітні туристичні продукти, ресурси та послуги, які формують єдиний туристичний досвід [1, с.155]. У його роботах також запропоновано модель «6А» (Attractions, Accessibility, Amenities, Available packages, Activities, Ancillary services), яка характеризує ключові елементи дестинації.

Сучасні дослідження (Р. Баджо, К. Купер) акцентують увагу на мережевому підході, відповідно до якого туристична дестинація функціонує як система взаємопов'язаних суб'єктів – підприємств, органів влади та туристів, що забезпечують створення комплексного туристичного продукту [4, с. 89].

Окрему увагу приділяють також соціально-поведінковому аспекту дестинації. Так, Г. Лавроненко та О. Литвин підкреслюють, що дестинація існує не лише як фізичний простір, але і як образ у свідомості туриста, який формується під впливом досвіду, інформації та очікувань [18, 19].

У працях українських дослідників туристична дестинація здебільшого трактується як територіально організована система туристичних ресурсів,

інфраструктури та послуг, що забезпечує формування конкурентоспроможного туристичного продукту та задоволення потреб споживачів.

Узагальнюючи наукові підходи вітчизняних і зарубіжних учених, доцільно визначити туристичну дестинацію як складну соціально-економічну систему, що включає територію, ресурси, інфраструктуру, суб'єктів господарювання та імідж, які в сукупності формують туристичний продукт і забезпечують конкурентоспроможність на міжнародному туристичному ринку.

Важливо зазначити, що туристична дестинація не обмежується лише географічними межами. Вона формується також у свідомості туриста як образ певного місця, що включає очікування, емоції та попередній досвід. Саме тому значну роль відіграє імідж дестинації та її позиціонування на міжнародному туристичному ринку [10, с. 311].

Для глибшого розуміння структури туристичної дестинації доцільно розглянути її основні складові (рис. 1.1).

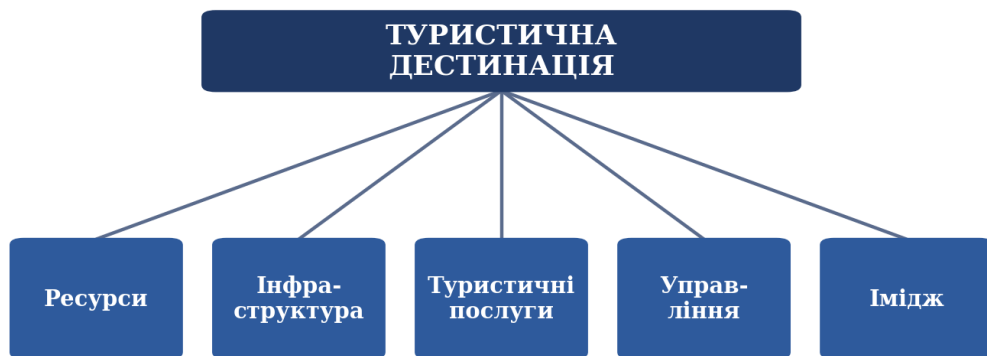

Рис. 1.1. Структура туристичної дестинації

Передусім, основу будь-якої туристичної дестинації становлять туристичні ресурси, які виступають визначальним чинником її формування та функціонування. Саме наявність і якість ресурсної бази обумовлюють привабливість території для туристів і визначають її спеціалізацію на

міжнародному туристичному ринку. Туристичні ресурси традиційно поділяються на природні та культурно-історичні.

До природних ресурсів належать кліматичні умови, рельєф, водні об'єкти, рослинний і тваринний світ, а також унікальні природні ландшафти. Вони формують передумови для розвитку різних видів туризму, зокрема екологічного, рекреаційного, гірського чи водного. Культурно-історичні ресурси включають пам'ятки архітектури, історичні об'єкти, музеї, традиції, звичаї, події та інші елементи нематеріальної культурної спадщини. Саме вони забезпечують пізнавальну цінність DESTINATION та є основою розвитку екскурсійного туризму. Важливо підкреслити, що ефективне використання ресурсів можливе лише за умови їх збереження та раціонального управління [5, с. 23].

Другим важливим елементом туристичної DESTINATION є туристична інфраструктура, яка забезпечує матеріальну основу функціонування туризму. Вона охоплює транспортну систему (авіаційний, автомобільний, залізничний транспорт), засоби розміщення (готелі, хостели, апартаменти), заклади харчування, а також інші об'єкти обслуговування, зокрема інформаційні центри, розважальні комплекси, торговельні заклади. Рівень розвитку інфраструктури значною мірою визначає доступність DESTINATION, комфорт перебування туристів та загальну якість туристичного продукту. Навіть за наявності значного туристичного потенціалу, недостатній розвиток інфраструктури може суттєво обмежувати можливості його реалізації, що негативно впливає на конкурентоспроможність DESTINATION.

Третім складовим елементом виступають туристичні послуги, які забезпечують безпосередній процес обслуговування туристів і формують їхній загальний досвід перебування в DESTINATION. До них належать послуги розміщення, харчування, транспортного обслуговування, організації дозвілля, а також екскурсійне обслуговування, яке є ключовим у контексті пізнавального туризму. Важливим аспектом є також інформаційне забезпечення, що включає надання туристам актуальної та доступної інформації про об'єкти, маршрути, події та можливості відпочинку. Якість

туристичних послуг безпосередньо впливає на рівень задоволеності туристів і формування позитивного іміджу DESTИНАЦІЇ. [34, с. 42]

Не менш важливу роль у функціонуванні туристичної DESTИНАЦІЇ відіграє система управління, яка забезпечує координацію діяльності різних суб'єктів туристичної індустрії. До таких суб'єктів належать органи державної влади, місцевого самоврядування, туристичні підприємства, готельно-ресторанні заклади, транспортні компанії та інші учасники ринку. Система управління передбачає розробку стратегій розвитку туризму, формування туристичної політики, планування та реалізацію заходів щодо просування DESTИНАЦІЇ на внутрішньому та міжнародному ринках. Особливого значення набуває маркетинг DESTИНАЦІЇ, спрямований на створення позитивного іміджу та підвищення її впізнаваності серед потенційних туристів [6, с. 157].

Туристична DESTИНАЦІЯ є складною багатокomпонентною системою, у якій ресурси, інфраструктура, послуги та управління перебувають у тісному взаємозв'язку. Ефективність функціонування цієї системи залежить від збалансованого розвитку всіх її складових, що забезпечує формування конкурентоспроможного туристичного продукту та сталий розвиток туризму.

Узагальнюючи наведене, можна зробити висновок, що туристична DESTИНАЦІЯ є складною багаторівневою системою, ефективність функціонування якої залежить від гармонійного поєднання всіх її складових.

Особливого значення туристичні DESTИНАЦІЇ набувають у контексті міжнародного туризму. Вони виступають основними центрами тяжіння туристичних потоків і визначають географію світового туризму. Саме DESTИНАЦІЇ формують конкурентне середовище на глобальному туристичному ринку, де країни та регіони змагаються за увагу туристів [16, с.49].

Роль туристичних DESTИНАЦІЙ у міжнародному туризмі проявляється у кількох ключових аспектах:

- формування міжнародних туристичних потоків;
- розвиток національної економіки через туристичні надходження;
- популяризація культурної спадщини та національної ідентичності;

- стимулювання розвитку інфраструктури та суміжних галузей.

Крім того, у сучасних умовах туристичні DESTИНАЦІЇ виступають важливим інструментом міжнародної інтеграції, оскільки сприяють міжкультурному обміну та розвитку міжнародних зв'язків.

З огляду на зазначене, можна сформулювати узагальнене авторське визначення: туристична DESTИНАЦІЯ – це територіально визначена система, що поєднує туристичні ресурси, інфраструктуру, послуги та механізми управління, які забезпечують формування туристичного продукту та задоволення потреб туристів у межах конкретного простору.

Таким чином, дослідження туристичних DESTИНАЦІЙ є необхідною передумовою для розуміння процесів розвитку міжнародного туризму та формування ефективних стратегій просування туристичних територій, зокрема таких країн, як Канада, на міжнародному ринку туристичних послуг.

1.2. Особливості організації екскурсійного туризму у структурі виїзного туризму

У структурі сучасного міжнародного туризму екскурсійний туризм посідає важливе місце як один із найбільш поширених і доступних видів туристичної діяльності. Його специфіка полягає у поєднанні пізнавальної, культурної та освітньої функцій, що забезпечує формування комплексного туристичного досвіду.

Виїзний туризм, у свою чергу, являє собою одну з ключових форм міжнародного туризму, що передбачає переміщення громадян за межі власної держави з різноманітними цілями, серед яких провідними є відпочинок, ділова активність, лікування, навчання та пізнання. У сучасних умовах розвитку глобалізаційних процесів виїзний туризм виступає важливим індикатором рівня інтеграції країни у світовий туристичний простір, а також характеризує ступінь мобільності населення та його платоспроможність [16, с. 49].

Особливістю виїзного туризму є його багатофункціональність, що проявляється у поєднанні різних мотивів подорожей. У його структурі екскурсійний туризм може виступати як самостійний напрям, коли основною метою подорожі є пізнання нової країни, її культури та історії, або як складова частина комплексного туристичного продукту, наприклад у межах рекреаційно-екскурсійних чи ділових турів. Таким чином, екскурсійний компонент значно підвищує цінність туристичної подорожі, забезпечуючи її змістовне наповнення та розширюючи спектр вражень туриста.

Згідно з підходами сучасних дослідників, зокрема Н. Дехтяр, О. Мороз, екскурсійний туризм характеризується передусім орієнтацією на пізнавальне сприйняття туристичних ресурсів. Його сутність полягає у цілеспрямованому ознайомленні туристів із природними, історичними та культурними об'єктами, що здійснюється через організовану систему екскурсійного обслуговування. При цьому важливою є не лише наявність об'єктів показу, а й спосіб їх подачі, інтерпретації та включення у туристичний маршрут [12, с. 234].

Екскурсійний туризм доцільно розглядати як специфічний вид туристичної діяльності, що передбачає здійснення короточасних подорожей або включення екскурсійної програми до структури туристичного продукту з метою ознайомлення з культурними, історичними, природними та соціально-економічними особливостями певної території. Важливою його рисою є обмеженість у часі та чітка організація, що передбачає заздалегідь розроблений маршрут, визначену послідовність об'єктів відвідування та наявність професійного екскурсійного супроводу [5, с.32].

На відміну від інших видів туризму, екскурсійний туризм має виражену освітню та культурно-просвітницьку функцію. Він сприяє формуванню у туристів цілісного уявлення про країну або регіон, розширює їхні знання про історію, культуру та традиції, а також формує міжкультурну комунікацію. Саме тому екскурсійний туризм часто розглядається як важливий інструмент культурної дипломатії та популяризації країни на міжнародній арені.

Крім того, екскурсійний туризм відзначається високим рівнем інтеграції з іншими видами туристичної діяльності. У практиці організації виїзного туризму він часто поєднується з рекреаційним відпочинком, гастрономічним туризмом, подієвими заходами, що дозволяє створювати більш комплексні та конкурентоспроможні туристичні продукти. У цьому контексті екскурсійний компонент виступає не лише як додатковий елемент, а як ключовий фактор формування туристичного досвіду.

Таким чином, екскурсійний туризм у структурі виїзного туризму виконує важливу функцію змістовного наповнення туристичних подорожей, забезпечуючи пізнавальний аспект туристичної діяльності. Його розвиток сприяє підвищенню привабливості туристичних destinations, формуванню позитивного іміджу країни та активізації міжнародних туристичних потоків.

У структурі виїзного туризму екскурсійний компонент може реалізовуватись у таких формах, які представлено на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Екскурсійний компонент у структурі виїзного туризму

Як відображено на рис. 1.2, екскурсійний туризм займає важливе місце у структурі виїзного туризму, виступаючи як самостійний напрям або як складова інших видів туристичної діяльності. Представлена схема демонструє взаємозв'язок екскурсійного туризму з іншими видами подорожей, зокрема рекреаційним, діловим та освітнім туризмом, що підкреслює його інтеграційний характер.

Водночас рисунок відображає загальну концептуальну модель структури виїзного туризму, тоді як для більш детального аналізу доцільно конкретизувати місце та роль екскурсійного туризму у розрізі окремих видів туристичної діяльності. З цією метою доцільно звернутися до табличного узагальнення, яке дозволяє систематизувати інформацію та більш чітко відобразити співвідношення між різними видами туризму [29, с. 396].

Для кращого розуміння ролі екскурсійного туризму доцільно розглянути його місце у загальній структурі виїзного туризму (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Місце екскурсійного туризму у структурі виїзного туризму

Вид туризму	Основна мета	Наявність екскурсійної складової
Рекреаційний	Відпочинок	Часткова
Діловий	Бізнес, переговори	Обмежена
Лікувально-оздоровчий	Оздоровлення	Допоміжна
Освітній	Навчання	Значна
Екскурсійний	Пізнання	Основна

**складено автором*

Як видно з табл. 1.2, екскурсійний туризм може функціонувати як самостійний вид туристичної діяльності, так і як інтегрована складова інших форм туризму. Така багатофункціональність свідчить про його універсальний характер і вагому роль у формуванні комплексного туристичного продукту. Зокрема, екскурсійний компонент дозволяє підвищити змістовність туристичних подорожей, забезпечуючи їх пізнавальне наповнення та сприяючи більш глибокому сприйняттю туристами особливостей дестинації.

У цьому контексті екскурсійний туризм виступає важливим інструментом диференціації туристичного продукту, оскільки саме через екскурсійну програму формується унікальність туристичного досвіду. Крім того, він сприяє підвищенню конкурентоспроможності дестинацій на міжнародному туристичному ринку, забезпечуючи їх привабливість для різних категорій туристів [32, с. 23].

Організація екскурсійного туризму має низку специфічних рис, які відрізняють його від інших видів туристичної діяльності та зумовлюють необхідність застосування особливих підходів до його планування і реалізації.

По-перше, важливою особливістю є високий рівень залежності екскурсійного туризму від туристичних ресурсів, насамперед культурно-історичних. Саме вони формують зміст екскурсійної програми, визначають тематичну спрямованість маршрутів і виступають основним об'єктом туристичного інтересу. При цьому значення мають не лише наявність ресурсів, а й ступінь їх збереженості, доступності та адаптації до туристичного використання. Таким чином, ефективність організації екскурсійного туризму безпосередньо залежить від рівня освоєння та інтерпретації ресурсного потенціалу території.

По-друге, екскурсійний туризм характеризується високим рівнем інформаційної насиченості, оскільки його сутність полягає у передачі туристам систематизованих знань про об'єкти показу. У цьому процесі ключову роль відіграє екскурсійний супровід, який забезпечує не лише інформування, а й формування цілісного уявлення про дестинацію. Професійна діяльність гіда або екскурсовода передбачає володіння спеціальними знаннями, комунікативними навичками та методикою подачі матеріалу, що безпосередньо впливає на якість туристичного обслуговування. Відповідно, людський фактор у даному виді туризму набуває особливого значення [36, с. 22].

По-третє, важливою рисою є необхідність чіткої організації маршруту та регламентації часу. Екскурсії, як правило, мають обмежену тривалість, що зумовлює потребу у раціональному плануванні послідовності відвідування об'єктів, оптимізації логістики пересування та врахуванні часових витрат. Це вимагає від організаторів високого рівня координації та точності у плануванні, оскільки порушення часових параметрів може негативно вплинути на загальне сприйняття туристичного продукту.

Крім зазначених характеристик, доцільно також відзначити такі особливості екскурсійного туризму, як сезонність попиту, залежність від погодно-кліматичних умов, а також необхідність дотримання стандартів безпеки під час проведення екскурсій. Усі ці фактори вимагають комплексного підходу до організації екскурсійної діяльності та врахування як внутрішніх, так і зовнішніх умов функціонування туристичної дестинації [34, с. 46].

З метою систематизації та узагальнення зазначених особливостей доцільно представити їх у вигляді структурованої характеристики, що дозволяє більш чітко відобразити специфіку організації екскурсійного туризму та визначити ключові чинники його ефективного функціонування.

Для систематизації зазначених особливостей їх доцільно представити у вигляді узагальнюючої схеми (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Основні особливості організації екскурсійного туризму

Група особливостей	Характеристика
Ресурсні	Орієнтація на культурно-історичні та природні об'єкти
Організаційні	Чітке планування маршрутів і часу
Інформаційні	Наявність екскурсійного супроводу
Економічні	Відносно невисока вартість порівняно з іншими видами туризму
Соціальні	Освітня та культурна функція

**складено автором*

Отже, організація екскурсійного туризму є комплексним процесом, що включає підготовку маршруту, відбір об'єктів показу, забезпечення транспортного обслуговування, підготовку екскурсійного матеріалу та координацію всіх елементів туристичного продукту.

У контексті виїзного туризму України екскурсійний туризм має ряд специфічних рис, зумовлених як попитом туристів, так і пропозицією туристичного ринку [7, с. 6].

Серед основних особливостей можна виділити:

- орієнтацію на популярні туристичні країни (Європа, Канада, США);
- переважання короткострокових екскурсійних турів;
- поєднання екскурсійного та рекреаційного відпочинку;
- зростання попиту на індивідуальні та авторські екскурсійні програми.

Крім того, важливим фактором є розвиток транспортної доступності та цифрових технологій, які спрощують організацію поїздок і сприяють самостійному плануванню подорожей.

Таким чином, екскурсійний туризм є важливою складовою виїзного туризму, що забезпечує реалізацію пізнавальної функції туристичної діяльності. Його організація характеризується комплексністю, інформаційною насиченістю та залежністю від туристичних ресурсів.

У структурі виїзного туризму екскурсійний туризм виконує інтегруючу роль, поєднуючи різні види туристичної діяльності та формуючи конкурентоспроможний туристичний продукт. Це робить його важливим об'єктом дослідження у контексті аналізу таких DESTINATION, як Канада.

1.3. Методичні підходи до оцінки туристичного потенціалу країни

Оцінка туристичного потенціалу країни є важливим етапом дослідження її як туристичної DESTINATION, оскільки дозволяє визначити можливості розвитку туризму, рівень конкурентоспроможності на міжнародному ринку та перспективи залучення туристичних потоків. У науковій літературі ця проблема розглядається як комплексна, що поєднує географічні, економічні, соціальні та управлінські аспекти.

Сучасні дослідження свідчать про відсутність єдиного універсального підходу до оцінки туристичного потенціалу, що пояснюється складністю та багатокомпонентністю цього поняття. Туристичний потенціал зазвичай трактується як сукупність природних, культурно-історичних, соціально-економічних ресурсів і умов, що забезпечують розвиток туризму на певній території [20].

Сутність туристичного потенціалу країни доцільно розглядати як комплексну характеристику, що відображає сукупність ресурсів і умов, які

забезпечують можливість розвитку туризму на певній території. У широкому розумінні туристичний потенціал країни охоплює природно-ресурсну базу, яка включає кліматичні особливості, ландшафти, водні об'єкти та інші природні чинники, що формують привабливість території для туристів. Важливе місце також посідає історико-культурна спадщина, представлена пам'ятками архітектури, історичними об'єктами, традиціями та культурними подіями, які визначають пізнавальну цінність дестинації.

Окрім ресурсної складової, туристичний потенціал країни включає рівень розвитку туристичної інфраструктури, що забезпечує можливість прийому та обслуговування туристів. Це стосується як засобів розміщення і закладів харчування, так і транспортної системи, яка визначає доступність території для відвідувачів. Не менш важливим є рівень розвитку сервісу, що характеризує якість обслуговування та впливає на загальне враження туристів від подорожі [23].

Водночас значну роль у формуванні туристичного потенціалу відіграє імідж країни на міжнародному ринку, який формується під впливом інформаційного середовища, маркетингової діяльності та туристичного досвіду відвідувачів. Сукупність зазначених елементів визначає можливості країни щодо залучення туристичних потоків і її конкурентоспроможність у системі міжнародного туризму.

Важливо зазначити, що сам по собі ресурс не є потенціалом, доки він не включений у систему туристичного використання. Саме тому в сучасних дослідженнях акцент робиться на взаємозв'язку ресурсів і умов їх реалізації. У науковій практиці сформувалося кілька базових підходів до оцінки туристичного потенціалу, кожен з яких має свої особливості та сферу застосування.

Для систематизації цих підходів доцільно представити їх у вигляді таблиці (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Методичні підходи до оцінки туристичного потенціалу країни

Підхід	Представник и	Сутність	Переваги	Недоліки
Ресурсний	Руденко, Мальська	Оцінка природних і культурних ресурсів	Простота, наочність	Ігнорує інфраструктуру
Системний	Король, Hall	Аналіз взаємодії всіх елементів туризму	Комплексність	Складність реалізації
Економічний	Buhalis, Kotler	Оцінка ефективності та прибутковості	Практична орієнтація	Обмеженість ресурсного аналізу
Маркетинговий	Buhalis, Middleton	Аналіз конкурентоспроможності	Орієнтація на ринок	Залежність від суб'єктивних оцінок
Інтегральний	сучасні дослідження	Комплексна оцінка за системою показників	Найбільш повний	Потребує великого обсягу даних

**складено автором на основі [23]*

Як видно з табл. 1.4, кожен із підходів відображає окремий аспект туристичного потенціалу, що зумовлює необхідність їх поєднання в межах комплексного дослідження.

Ресурсний підхід є одним із найбільш поширених і традиційних. Він передбачає оцінку природних та культурно-історичних ресурсів території. У працях В. Степанова підкреслюється, що саме ресурсна база є основою формування туристичного потенціалу. Однак даний підхід не враховує рівень розвитку інфраструктури та організаційні аспекти [31, с.281].

Системний підхід, представлений у працях К. Павлова, О. Павлової, Л. Ільїної, К. Зайчука, розглядає туристичний потенціал як результат взаємодії різних елементів – ресурсів, інфраструктури, управління та попиту. Він дозволяє отримати більш повну картину, але потребує значного обсягу інформації [28, с.233].

Економічний підхід орієнтований на оцінку ефективності використання туристичного потенціалу. У роботах О. Скарга акцентується увага на

конкурентоспроможності DESTИНАЦІЙ та їх здатності генерувати доходи [30, с. 57].

Маркетинговий підхід зосереджується на сприйнятті країни туристами та її позиціонуванні на ринку. Він враховує імідж, бренд та рівень привабливості DESTИНАЦІЙ.

Інтегральний підхід є найбільш сучасним і передбачає використання системи показників, що дозволяють комплексно оцінити туристичний потенціал. Він поєднує елементи всіх попередніх підходів.

З огляду на різноманітність підходів до оцінки туристичного потенціалу країни, доцільно зазначити, що жоден із них не забезпечує повного та універсального результату при ізольованому використанні. Кожен із підходів акцентує увагу на окремих складових туристичного потенціалу, таких як ресурсна база, рівень розвитку інфраструктури, економічні показники чи сприйняття DESTИНАЦІЙ туристами. У зв'язку з цим у сучасних наукових дослідженнях переважає інтегрований підхід, який передбачає комплексне врахування всіх елементів, що формують туристичний потенціал країни.

Важливим аспектом є також необхідність систематизації складових туристичного потенціалу та визначення взаємозв'язків між ними. Це дозволяє не лише глибше зрозуміти структуру туристичної DESTИНАЦІЙ, але й забезпечити більш обґрунтовану оцінку її конкурентоспроможності на міжнародному туристичному ринку. Саме тому виникає потреба у візуалізації процесу оцінки туристичного потенціалу, що сприяє узагальненню теоретичних положень і полегшує їх практичне застосування [24, с.131].

З метою узагальнення розглянутих підходів та більш наочного відображення структури туристичного потенціалу країни і методів його оцінки доцільно представити відповідну систему у вигляді узагальнюючої схеми (рис. 1.3).

Як видно з рис. 1.3, туристичний потенціал країни формується під впливом кількох взаємопов'язаних блоків, серед яких ключовими є ресурсний, інфраструктурний та соціально-економічний. Ресурсний блок охоплює природні та культурно-історичні ресурси, які визначають основу

туристичної привабливості території. Інфраструктурний блок забезпечує можливість використання цих ресурсів через розвиток транспортної системи, засобів розміщення та сервісу.

Рис. 1.3 – Система оцінки туристичного потенціалу країни

Соціально-економічний блок включає показники економічного розвитку, рівень безпеки та імідж країни, які безпосередньо впливають на рішення туристів щодо вибору дестинації. Взаємодія зазначених елементів формує загальний рівень туристичного потенціалу.

Водночас оцінка туристичного потенціалу здійснюється з використанням різних методичних підходів, серед яких ресурсний, системний, економічний та маркетинговий. Результатом такої оцінки є визначення рівня привабливості та конкурентоспроможності країни на міжнародному туристичному ринку [33, с.59].

Таким чином, запропонована схема дозволяє комплексно відобразити структуру туристичного потенціалу країни та підходи до його оцінки, що є важливим для подальшого аналізу Канади як туристичної дестинації.

Для практичної реалізації оцінки туристичного потенціалу використовуються різноманітні показники, які можна згрупувати наступним чином (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Основні групи показників оцінки туристичного потенціалу

Група показників	Приклади
Природно-ресурсні	клімат, ландшафти, природні об'єкти
Культурно-історичні	пам'ятки, музеї, об'єкти ЮНЕСКО
Інфраструктурні	готелі, транспорт, заклади харчування
Економічні	доходи від туризму, інвестиції
Соціальні	рівень сервісу, безпека
Маркетингові	імідж, популярність

**складено автором*

Представлені показники дозволяють здійснювати як кількісну, так і якісну оцінку туристичного потенціалу країни, що є важливою передумовою для комплексного аналізу її можливостей у сфері туризму. Кількісна оцінка передбачає використання статистичних даних, зокрема показників туристичних потоків, доходів від туризму, кількості туристичної інфраструктури, тоді як якісна оцінка спрямована на визначення рівня привабливості туристичних ресурсів, якості обслуговування, іміджу країни та інших нематеріальних характеристик. Поєднання цих підходів забезпечує більш об'єктивне та всебічне уявлення про рівень розвитку туристичної дестинації та її позиції на міжнародному ринку [26].

Оцінка туристичного потенціалу має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки виступає основою для прийняття управлінських рішень у сфері туризму та формування ефективної стратегії розвитку туристичної галузі. Вона дозволяє не лише визначити наявні ресурси та можливості країни, а й виявити проблемні аспекти, що стримують розвиток туризму.

Передусім, оцінка туристичного потенціалу дає змогу визначити конкурентні переваги країни на міжнародному туристичному ринку, що дозволяє ідентифікувати унікальні ресурси та характеристики дестинації, які

можуть бути використані для формування її спеціалізації та позиціонування серед інших туристичних напрямів.

Крім того, результати оцінки є важливим підґрунтям для формування ефективної державної та регіональної туристичної політики. На основі отриманих даних можуть розроблятися програми розвитку туризму, визначатися пріоритетні напрями інвестування, а також здійснюватися планування заходів щодо покращення туристичної інфраструктури та якості обслуговування [26].

Не менш важливим є те, що оцінка туристичного потенціалу виступає основою для розробки туристичних продуктів. Саме аналіз ресурсів і можливостей дестинації дозволяє створювати конкурентоспроможні туристичні пропозиції, які відповідають потребам різних категорій туристів. Зокрема, це має особливе значення для розвитку екскурсійного туризму, де ключову роль відіграє правильний відбір та інтерпретація об'єктів показу.

Важливим аспектом є також можливість прогнозування розвитку туристичних потоків. На основі оцінки туристичного потенціалу можна визначити перспективи зростання туристичного попиту, оцінити місткість ринку та передбачити тенденції розвитку туризму. Це, у свою чергу, дозволяє підвищити ефективність планування та управління туристичною діяльністю.

У контексті дослідження Канади як туристичної дестинації оцінка туристичного потенціалу набуває особливого значення. Вона дозволяє виявити сильні сторони країни, зокрема її унікальні природні ресурси, багату культурну спадщину та високий рівень розвитку інфраструктури, які створюють передумови для розвитку екскурсійного туризму. Одночасно така оцінка дає можливість визначити перспективи залучення туристів з України, враховуючи специфіку попиту, рівень транспортної доступності та економічні чинники [26].

Оцінка туристичного потенціалу є важливим інструментом наукового аналізу та практичного управління туристичною діяльністю, що забезпечує обґрунтованість прийняття рішень і сприяє ефективному розвитку туристичних дестинацій.

РОЗДІЛ II

АНАЛІЗ КАНАДИ ЯК ЕКСКУРСІЙНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ

2.1. Передумови розвитку туризму в Канаді

Розвиток туризму в Канаді зумовлений сукупністю природних, історичних, соціально-економічних та інфраструктурних факторів, які формують сприятливі умови для функціонування країни як конкурентоспроможної туристичної дестинації на міжнародному ринку. Завдяки поєднанню значного природного потенціалу, високого рівня розвитку економіки та ефективної державної політики у сфері туризму, Канада посідає важливе місце серед провідних туристичних країн світу [9, с. 23].

Передумови розвитку туризму доцільно розглядати як комплекс факторів, що забезпечують формування туристичного потенціалу країни та визначають можливості його використання. У випадку Канади ці передумови мають системний характер і охоплюють кілька ключових груп.

Однією з найважливіших передумов розвитку туризму в Канаді є її унікальне природно-географічне положення, яке визначає різноманіття природних умов і формує потужний ресурсний потенціал країни. Канада є другою за площею державою світу, що зумовлює значну територіальну диференціацію природних ландшафтів, кліматичних зон і екосистем. Така просторова масштабність забезпечує формування широкого спектра природних ресурсів, які можуть бути використані для розвитку різних видів туризму, зокрема екологічного, активного, пригодницького та екскурсійного [9, с.24].

Територія Канади характеризується поєднанням різних типів ландшафтів, серед яких виділяються гірські системи, рівнинні території, густі лісові масиви, численні озера та річки, а також протяжні узбережжя Атлантичного, Тихого та Північного Льодовитого океанів. Таке природне різноманіття створює сприятливі умови для формування багатопрофільного

туристичного продукту, що дозволяє країні залучати туристів з різними мотиваціями подорожей.

Особливе місце у структурі природних ресурсів Канади займають Скелясті гори (Rocky Mountains), які є одним із найбільш відомих туристичних районів країни. Вони характеризуються мальовничими гірськими пейзажами, різноманіттям флори і фауни, а також розвиненою мережею туристичних маршрутів. Цей регіон є центром розвитку гірського, екологічного та пригодницького туризму, а також зимових видів відпочинку, зокрема гірськолижного туризму.

Важливу роль відіграє також система Великих озер і численних річок, яка формує потужний водний потенціал країни. Наявність значних водних ресурсів сприяє розвитку водного туризму, включаючи круїзний, рекреаційний та спортивний туризм. Крім того, водні об'єкти підвищують естетичну привабливість території та створюють умови для формування туристичних маршрутів різної складності [22, с.64].

Окрему групу природних ресурсів становлять національні парки Канади, такі як Банф, Джаспер і Йохо, які мають міжнародне значення та входять до списку об'єктів світової природної спадщини ЮНЕСКО. Вони відіграють важливу роль у збереженні природного середовища та одночасно є центрами екологічного туризму. Національні парки забезпечують можливість організації екскурсій, спостереження за дикою природою, пішохідних маршрутів та інших форм активного відпочинку.

Не менш важливими є північні території Канади, які характеризуються унікальними природними явищами, зокрема полярним сяйвом. Ці території приваблюють туристів своєю екзотичністю, малозаселеністю та можливістю ознайомлення з природними умовами Арктики. Розвиток туризму у цих регіонах має специфічний характер і пов'язаний з організацією спеціалізованих туристичних програм.

Таким чином, природно-географічні особливості Канади формують потужну основу для розвитку туризму, забезпечуючи різноманіття туристичних ресурсів і можливість їх використання у різних видах

туристичної діяльності, що сприяє підвищенню туристичної привабливості країни та її конкурентоспроможності на міжнародному туристичному ринку.

Кліматичні умови Канади також сприяють розвитку як літніх, так і зимових видів туризму, зокрема лижного, що забезпечує цілорічне функціонування туристичної галузі.

Канада характеризується багатою та різноманітною культурною спадщиною, яка сформувалася внаслідок тривалого історичного розвитку під впливом корінних народів, а також європейських колонізаційних процесів, насамперед французького та британського. Така історична специфіка зумовила формування унікального культурного середовища, що поєднує елементи різних традицій, мов і способів життя. Відповідно, культурна різноманітність виступає важливою передумовою розвитку туризму, оскільки формує широкий спектр туристичних ресурсів пізнавального характеру.

Культурні особливості Канади знаходять своє відображення у багатьох сферах, зокрема в архітектурі, мистецтві, мовному середовищі, традиціях та культурних заходах. Зокрема, у країні співіснують англomовна та франкомовна культурні традиції, що особливо яскраво проявляється у провінції Квебек. Крім того, значний вплив на культурне середовище мають традиції корінних народів, які зберігаються та популяризуються через музеї, культурні центри та тематичні туристичні маршрути [35, с.121].

Серед основних культурних передумов розвитку туризму в Канаді важливе місце посідають історичні міста, такі як Квебек, Монреаль та Оттава. Вони вирізняються високим рівнем збереженості історичної забудови, наявністю значної кількості архітектурних пам'яток і культурних об'єктів, що створює сприятливі умови для розвитку екскурсійного туризму. Особливої уваги заслуговує історичний центр міста Квебек, який є одним із найкраще збережених прикладів колоніальної архітектури Північної Америки.

Важливу роль у формуванні туристичної привабливості Канади відіграють об'єкти світової спадщини ЮНЕСКО, які мають міжнародне значення та приваблюють туристів з усього світу. Наявність таких об'єктів

свідчить про високий рівень культурної та природної цінності території та сприяє формуванню позитивного іміджу країни як туристичної дестинації.

Не менш значущими є культурні фестивалі та події, які проводяться у різних регіонах країни. Вони відображають багатокультурний характер канадського суспільства та створюють додаткові можливості для залучення туристів. Серед них можна виділити міжнародні фестивалі мистецтв, музичні події, гастрономічні фестивалі та національні святкування, які виступають важливим елементом туристичної привабливості.

Окрему увагу слід приділити багатокультурному середовищу Канади, яке є однією з її ключових особливостей. Завдяки активній імміграційній політиці країна стала осередком різних культур, що сприяє формуванню унікального соціокультурного простору, що забезпечує різноманіття туристичних вражень і створює умови для розвитку тематичних екскурсій, пов'язаних із культурною спадщиною різних народів.

Таким чином, культурна різноманітність Канади виступає важливим чинником розвитку туризму, зокрема екскурсійного, оскільки забезпечує широкий спектр об'єктів пізнавального інтересу. Вона сприяє формуванню змістовного туристичного продукту та підвищує привабливість країни на міжнародному туристичному ринку [34, с. 23].

Важливою передумовою розвитку туризму в Канаді є високий рівень економічного розвитку країни. Канада входить до числа найбільш розвинених держав світу, що характеризуються стабільною економікою, високим рівнем життя населення та розвинутою соціальною інфраструктурою.

Стабільна політична ситуація, високий рівень безпеки та розвинена система правового регулювання сприяють формуванню позитивного іміджу країни як безпечної туристичної дестинації. Крім того, значну роль відіграє державна підтримка туристичної галузі, яка реалізується через національні та регіональні програми розвитку туризму.

Розвиток туризму в Канаді значною мірою забезпечується високим рівнем розвитку туристичної та транспортної інфраструктури. Країна має

розгалужену транспортну мережу, яка включає міжнародні аеропорти, автомобільні магістралі та залізничне сполучення.

Туристична інфраструктура представлена:

- сучасними готелями різних категорій;
- розвиненою мережею закладів харчування;
- туристично-інформаційними центрами;
- розважальними та рекреаційними об'єктами.

Високий рівень сервісу та впровадження сучасних технологій у сфері обслуговування забезпечують комфортні умови для туристів і підвищують конкурентоспроможність країни на світовому туристичному ринку.

Важливим чинником розвитку туризму в Канаді є ефективна система управління туристичною галуззю. Діяльність у сфері туризму координується на державному рівні, зокрема через організації, що займаються просуванням країни як туристичної дестинації [37].

Особливу роль відіграє активна маркетингова політика, спрямована на формування позитивного іміджу Канади на міжнародному ринку. Використання сучасних інформаційних технологій, цифрових платформ та рекламних кампаній сприяє залученню туристів з різних країн світу.

З метою узагальнення основних культурних передумов розвитку туризму в Канаді доцільно представити їх у вигляді структурованої характеристики, що дозволяє більш чітко відобразити їх вплив на формування туристичної привабливості країни.

Таблиця 2.1

Культурні передумови розвитку туризму в Канаді

Складова	Характеристика	Вплив на туризм
Історичні міста	Квебек, Монреаль, Оттава з розвиненою історичною забудовою	Формування екскурсійних маршрутів
Об'єкти ЮНЕСКО	Історичні центри, природно-культурні комплекси	Підвищення міжнародної привабливості
Культурні події	Фестивалі, виставки, національні святкування	Залучення туристичних потоків
Мовна різноманітність	Англомовне та франкомовне середовище	Унікальність туристичного досвіду
Багатокультурність	Вплив різних етнічних культур	Розвиток тематичного туризму

**складено автором*

Як видно з табл. 2.1, культурні передумови розвитку туризму в Канаді мають комплексний характер і охоплюють різні аспекти суспільного життя. Особливу роль відіграють історичні міста та об'єкти світової спадщини, які формують основу екскурсійного туризму. Водночас культурні події та багатокультурне середовище сприяють розширенню туристичного продукту та підвищенню його привабливості для різних категорій туристів.

Культурна складова туристичного потенціалу Канади є важливим фактором її конкурентоспроможності на міжнародному туристичному ринку та створює сприятливі умови для розвитку екскурсійного туризму [37].

Таким чином, розвиток туризму в Канаді зумовлений комплексом взаємопов'язаних факторів, серед яких провідну роль відіграють природно-географічні, історико-культурні, соціально-економічні та інфраструктурні передумови. Їх поєднання забезпечує високий рівень туристичної привабливості країни та створює сприятливі умови для розвитку різних видів туризму, зокрема екскурсійного.

Наявність потужного туристичного потенціалу дозволяє розглядати Канаду як перспективну дестинацію для виїзного туризму України, що потребує подальшого детального аналізу.

2.2. Туристично-екскурсійний потенціал Канади

Туристично-екскурсійний потенціал Канади являє собою сукупність природних, культурно-історичних, соціально-економічних та інфраструктурних ресурсів, які забезпечують можливість розвитку пізнавального туризму та формування конкурентоспроможного туристичного продукту. Завдяки значній території, різноманіттю ландшафтів і багатій культурній спадщині Канада виступає однією з провідних туристичних дестинацій світу, зокрема у сфері екскурсійного туризму.

Оцінка туристично-екскурсійного потенціалу передбачає аналіз основних складових, що формують привабливість країни для туристів, а також визначення можливостей їх використання у формуванні екскурсійних маршрутів.

Природні ресурси Канади є однією з ключових складових її туристичного потенціалу. Різноманіття природних ландшафтів створює широкі можливості для організації екскурсійних програм, орієнтованих на пізнання природного середовища [37].

З метою більш наочного відображення структури природного туристично-екскурсійного потенціалу Канади доцільно представити його основні складові у вигляді узагальнюючої схеми, що дозволяє систематизувати ключові природні ресурси країни та визначити їх значення для розвитку туризму (рис. 2.1).

Як видно з рис. 2.1, природний туристично-екскурсійний потенціал Канади має чітко структурований характер і охоплює кілька ключових компонентів, серед яких особливе місце займають національні парки, гірські системи, водні ресурси та унікальні природні явища. Кожна з цих складових формує окремі напрями розвитку туризму та визначає спеціалізацію окремих регіонів країни.

Зокрема, національні парки виступають центрами екологічного туризму та природничо-пізнавальних екскурсій, тоді як гірські системи забезпечують розвиток активного та гірського туризму. Водні ресурси створюють умови для розвитку водного туризму та формують значну

частину туристичних маршрутів, а унікальні природні явища, такі як полярне сяйво, підвищують екзотичну привабливість країни.

Рис. 2.1.

Природний туристично-екскурсійний потенціал Канади

Таким чином, природні ресурси Канади не лише визначають її туристичну привабливість, але й забезпечують формування різноманітних екскурсійних програм, що сприяє розвитку виїзного туризму.

Культурно-історичний потенціал Канади є одним із ключових чинників розвитку екскурсійного туризму, оскільки саме він формує основу пізнавальної привабливості країни та забезпечує різноманіття об'єктів туристичного інтересу. Історичний розвиток Канади, що відбувався під впливом корінних народів, а також французької та британської колонізації, сприяв формуванню унікального культурного середовища, яке поєднує різні традиції, стилі та форми культурного самовираження, що відображається у архітектурі міст, музейних колекціях, культурних практиках і суспільному житті країни.

Важливу роль у структурі культурно-історичного потенціалу відіграють історичні міста, такі як Квебек, Монреаль, Торонто та Оттава, які є центрами концентрації архітектурної спадщини, культурних установ і туристичних

маршрутів. Вони характеризуються високим рівнем збереженості історичного середовища та значною кількістю об'єктів, що мають пізнавальну цінність. Архітектурні пам'ятки колоніального періоду відображають етапи становлення держави та демонструють вплив європейських традицій на розвиток міського простору. Значну роль відіграють також музеї, галереї та культурні центри, які забезпечують збереження та популяризацію культурної спадщини, а також виступають важливими об'єктами екскурсійного відвідування [21, с. 57].

Особливе місце у формуванні культурного потенціалу займають об'єкти світової спадщини ЮНЕСКО, які мають міжнародне визнання та приваблюють туристів з різних країн. Їх наявність підвищує статус країни на світовому туристичному ринку та сприяє формуванню її позитивного іміджу. Не менш важливими є культурні події та фестивалі, які відображають сучасне культурне життя країни та створюють додаткові можливості для залучення туристів. Вони сприяють формуванню емоційного сприйняття дестинації та підсилюють її привабливість.

Характерною особливістю Канади є гармонійне поєднання європейської культурної спадщини з традиціями корінних народів, що створює унікальний туристичний продукт. Така культурна синергія забезпечує різноманітність екскурсійних програм і дозволяє туристам отримати комплексне уявлення про історію та сучасність країни. Значна частина культурних ресурсів активно використовується у формуванні екскурсійних маршрутів, які спрямовані на ознайомлення з історичним розвитком держави, особливостями культури та способом життя населення [25, с. 118].

Водночас важливим чинником реалізації туристично-екскурсійного потенціалу Канади є високий рівень розвитку туристичної інфраструктури. Саме вона забезпечує можливість ефективного використання наявних ресурсів і створює комфортні умови для перебування туристів. Канада має добре розвинену транспортну систему, яка включає сучасні міжнародні аеропорти, що забезпечують зручне сполучення з іншими країнами світу, а

також розгалужену мережу внутрішнього транспорту, що сприяє доступності туристичних об'єктів.

Розвинена система засобів розміщення представлена широким спектром варіантів – від готелів різних категорій до альтернативних форм проживання, що дозволяє задовольнити потреби різних груп туристів. Значну роль відіграють туристично-інформаційні центри, які забезпечують доступ до актуальної інформації та сприяють орієнтації туристів у дестинації. Окрім того, впровадження цифрових технологій, зокрема онлайн-сервісів для планування подорожей, бронювання послуг та навігації, підвищує рівень організації туристичного процесу [27, с. 68].

Таким чином, розвинена інфраструктура Канади виступає важливою умовою ефективного функціонування туристично-екскурсійного потенціалу, забезпечуючи доступність туристичних об'єктів, високий рівень обслуговування та можливість організації екскурсійних маршрутів різної складності. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню конкурентоспроможності країни на міжнародному туристичному ринку та активному розвитку екскурсійного туризму.

Туристично-екскурсійний потенціал Канади характеризується вираженою регіональною диференціацією, що зумовлено значною територією країни, різноманіттям природних умов та історико-культурних особливостей окремих регіонів. Така диференціація визначає спеціалізацію різних частин країни у сфері туризму та формує унікальні туристичні продукти, орієнтовані на різні категорії туристів.

Східна частина Канади, до якої належать провінції Онтаріо та Квебек, виступає культурно-історичним центром країни. Саме тут зосереджена значна кількість історичних міст, архітектурних пам'яток, музеїв і культурних установ. Регіон характеризується високим рівнем урбанізації та розвиненою туристичною інфраструктурою, що створює сприятливі умови для розвитку екскурсійного туризму. Особливе значення має поєднання англомовної та франкомовної культур, що формує унікальне культурне середовище та підвищує туристичну привабливість регіону [25, с. 118].

Західна Канада, представлена провінціями Британська Колумбія та Альберта, відзначається домінуванням природних ресурсів у структурі туристичного потенціалу. Цей регіон є центром розвитку природного, екологічного та пригодницького туризму. Наявність Скелястих гір, національних парків світового значення та мальовничих природних ландшафтів сприяє формуванню різноманітних туристичних маршрутів. Крім того, регіон активно використовується для організації активних видів відпочинку, що поєднуються з екскурсійними програмами.

Північні території Канади мають специфічний характер туристичного освоєння, що пов'язано з їх природно-кліматичними умовами та відносною віддаленістю від основних центрів туризму. Водночас саме ці фактори формують їх унікальність і привабливість для туристів. Регіон спеціалізується на розвитку так званого екзотичного туризму, який передбачає ознайомлення з арктичними ландшафтами, культурою корінних народів і спостереження за природними явищами, зокрема полярним сяйвом. Такий тип туризму орієнтований на вузький сегмент ринку, але має високий рівень індивідуалізації туристичного продукту [37].

Атлантичні провінції Канади формують окремий туристичний регіон, що характеризується поєднанням морських ландшафтів і культурної спадщини. Тут розвивається морський, круїзний та культурно-пізнавальний туризм. Узбережжя Атлантичного океану, історичні поселення, рибальські традиції та локальна культура створюють специфічну атмосферу, яка приваблює туристів і формує унікальний туристичний досвід.

Таким чином, регіональна структура туристично-екскурсійного потенціалу Канади відзначається значною різноманітністю та спеціалізацією, що дозволяє країні пропонувати широкий спектр туристичних продуктів. Така диференціація сприяє більш ефективному використанню ресурсів і підвищує конкурентоспроможність Канади на міжнародному туристичному ринку.

З метою узагальнення туристично-екскурсійного потенціалу Канади та відображення його основних складових доцільно представити його структуру у вигляді таблиці (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Складові туристично-екскурсійного потенціалу Канади

Складова	Основні елементи	Значення для екскурсійного туризму
Природна	Національні парки, гори, водоспади	Формування природних маршрутів
Культурна	Історичні міста, музеї	Пізнавальні екскурсії
Подієва	Фестивалі, культурні заходи	Сезонний туризм
Інфраструктурна	Транспорт, готелі	Забезпечення доступності
Інформаційна	Туристичні сервіси	Підвищення якості обслуговування

**складено автором*

Як видно з табл. 2.2, туристично-екскурсійний потенціал Канади має комплексний і багаторівневий характер, що зумовлено поєднанням різноманітних ресурсів та умов їх використання. Усі складові потенціалу перебувають у тісному взаємозв'язку, утворюючи єдину систему, функціонування якої забезпечує розвиток туристичної діяльності. Особливу роль у цій системі відіграють природні та культурно-історичні ресурси, які формують основу екскурсійного туризму та виступають головними об'єктами туристичного інтересу. Саме вони визначають зміст туристичних програм, спрямованих на пізнання природних особливостей, історії та культури країни.

Водночас ефективне використання цих ресурсів неможливе без належного рівня розвитку інфраструктурних та інформаційних елементів. Туристична інфраструктура забезпечує доступність об'єктів відвідування, комфортні умови перебування туристів і якість обслуговування, тоді як інформаційна складова сприяє орієнтації туристів у дестинації та формуванню позитивного туристичного досвіду. Таким чином, інфраструктурні та інформаційні компоненти виконують функцію забезпечення та підсилення ресурсної бази туристичного потенціалу.

Крім того, важливе значення має ефективна система управління туристичною діяльністю, яка забезпечує координацію між різними суб'єктами туристичного ринку, реалізацію стратегічних напрямів розвитку та просування країни на міжнародному рівні. Взаємодія всіх зазначених складових створює передумови для формування цілісного та конкурентоспроможного туристичного продукту.

Таким чином, туристично-екскурсійний потенціал Канади характеризується високим рівнем розвитку, різноманітністю ресурсів і збалансованістю структурних елементів, що створює сприятливі умови для розвитку екскурсійного туризму. Поєднання природних і культурних ресурсів, розвиненої інфраструктури, сучасних інформаційних технологій та ефективної системи управління забезпечує стійкі конкурентні позиції країни на міжнародному туристичному ринку.

З урахуванням зазначеного, Канада може розглядатися як перспективна туристична дестинація для розвитку виїзного туризму України, особливо у сфері пізнавальних туристичних подорожей. Її туристично-екскурсійний потенціал відповідає сучасним запитам туристів, які орієнтуються на поєднання природних вражень, культурного досвіду та якісного сервісу. Це відкриває широкі можливості для формування конкурентоспроможних туристичних продуктів і розширення географії туристичних потоків з України.

2.3. Аналіз туристичних потоків та попиту українських туристів

Аналіз туристичних потоків є важливим етапом дослідження туристичної дестинації, оскільки дозволяє оцінити її привабливість на міжнародному ринку, визначити тенденції розвитку туризму та виявити особливості попиту з боку окремих країн, зокрема України. У контексті дослідження Канади особливого значення набуває аналіз як загальних міжнародних туристичних потоків, так і специфіки виїзного туризму українських громадян.

Канада є однією з провідних туристичних дестинацій світу, яка щорічно приймає значну кількість міжнародних туристів. Основними країнами-донорами туристичних потоків є США, країни Європи та Азії. Географічна близькість до США обумовлює домінування американських туристів у загальній структурі в'їзного туризму [8].

Водночас Канада активно розвиває співпрацю з європейськими країнами, що сприяє поступовому зростанню туристичних потоків з цього регіону. Україна у цій структурі займає відносно невелику частку, проте має потенціал для подальшого зростання.

З метою узагальнення структури туристичних потоків до Канади доцільно представити їх у вигляді таблиці (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Структура в'їзного туристичного потоку до Канади за регіонами

Регіон	Частка у загальному потоці, %	Характеристика
США	60–70	Основний ринок, короткострокові поїздки
Європа	15–20	Пізнавальний туризм
Азія	10–15	Діловий та освітній туризм
Інші країни	5–10	Змішані мотиви

**складено автором на основі узагальнених статистичних даних*

Як видно з табл. 2.3, основний туристичний потік до Канади формується за рахунок США, що пояснюється не лише географічною близькістю, але й тісними економічними, культурними та соціальними зв'язками між двома країнами. Високий рівень інтеграції економік, спрощені умови перетину кордону та інтенсивний діловий обмін сприяють значній мобільності населення, що відображається у стабільно високих показниках туристичних прибуттів. Водночас європейський ринок, до якого належить і Україна, відіграє важливу роль у розвитку екскурсійного туризму в Канаді. Туристи з європейських країн, як правило, орієнтовані на пізнавальні подорожі, що включають відвідування культурно-історичних об'єктів, природних пам'яток та участь у тематичних екскурсійних програмах [8].

Попит українських туристів на міжнародні подорожі формується під впливом комплексу взаємопов'язаних чинників, серед яких провідну роль відіграють соціально-економічні умови, рівень доходів населення, культурні потреби та індивідуальні мотивації до подорожей. У структурі виїзного туризму України традиційно переважають країни Європи, що зумовлено їх територіальною близькістю, транспортною доступністю та відносно невисокою вартістю туристичних поїздок. Однак у сучасних умовах спостерігається поступова зміна туристичних уподобань, що проявляється у зростанні інтересу до віддалених DESTINATION, зокрема Канади, яка привертає увагу своїм природним різноманіттям, культурною самобутністю та високим рівнем розвитку туристичної інфраструктури.

Характерною рисою попиту українських туристів є його орієнтація на пізнавальний і комбінований характер подорожей, що передбачає поєднання екскурсійних програм із відпочинком та іншими видами туристичної діяльності. Зростає інтерес до природних та екзотичних об'єктів, що пов'язано з прагненням отримати нові враження та досвід, відмінний від традиційних європейських маршрутів. Водночас підвищуються вимоги до якості туристичних послуг, що включає комфортність проживання, рівень сервісу, організацію маршруту та професійність екскурсійного супроводу. Особливого значення набуває популярність індивідуальних та авторських турів, які дозволяють туристам формувати унікальний маршрут відповідно до власних інтересів і потреб [4].

Специфікою попиту українських туристів на поїздки до Канади є комплексний характер таких подорожей, які, як правило, поєднують екскурсійну та рекреаційну складові, що обумовлено значною віддаленістю країни, що стимулює туристів максимально ефективно використовувати час перебування, включаючи до програми як відвідування основних туристичних об'єктів, так і елементи відпочинку. Такий підхід сприяє формуванню більш насиченого туристичного досвіду та підвищує загальну привабливість DESTINATION.

Попит українських туристів на поїздки до Канади формується під впливом ряду факторів, які можна узагальнити у вигляді схеми (рис. 2.2).

Рис. 2.2. *Фактори формування попиту українських туристів на поїздки до Канади*

Як видно з рис. 2.2, попит українських туристів на подорожі до Канади формується під впливом комплексу факторів, серед яких ключову роль відіграють економічні умови, рівень доходів населення та вартість туристичних послуг. Водночас важливе значення мають туристичні характеристики дестинації, зокрема її природна та культурна привабливість.

Інформаційні фактори, такі як реклама, інтернет-ресурси та відгуки туристів, також відіграють значну роль у формуванні попиту, оскільки саме через них формується уявлення про дестинацію [11, с. 32].

Аналіз сучасного стану та динаміки попиту українських туристів на поїздки до Канади дозволяє виокремити ряд ключових тенденцій, які відображають трансформацію туристичних уподобань та загальні зміни у сфері міжнародного туризму. Насамперед спостерігається поступове зростання інтересу до екскурсійного туризму, що зумовлено прагненням туристів отримати більш глибокий пізнавальний досвід. У цьому контексті Канада виступає привабливою дестинацією завдяки поєднанню природних і

культурних ресурсів, які дозволяють формувати змістовні та різноманітні екскурсійні програми.

Важливою тенденцією є також підвищення попиту на індивідуальні туристичні маршрути. Сучасні туристи дедалі частіше віддають перевагу персоналізованим подорожам, які враховують їхні інтереси, рівень підготовки та фінансові можливості. У випадку Канади це проявляється у формуванні авторських турів, що поєднують відвідування природних об'єктів, культурних центрів та участь у локальних подіях.

Крім того, характерною рисою сучасного попиту є орієнтація на комбіновані тури, які включають різні види туристичної діяльності. Зокрема, екскурсійна складова часто поєднується з рекреаційним відпочинком, активними видами туризму або культурними заходами. Такий підхід дозволяє туристам отримати більш комплексний досвід і підвищує загальну привабливість подорожі [13, с. 241].

Суттєвим фактором розвитку попиту є активне використання цифрових технологій у процесі планування подорожей. Українські туристи дедалі частіше користуються онлайн-платформами для пошуку інформації, бронювання послуг та формування маршрутів. Це сприяє зростанню самостійного туризму, а також підвищує рівень поінформованості про такі віддалені дестинації, як Канада.

Сучасні тенденції розвитку попиту українських туристів свідчать про його поступову трансформацію у напрямі підвищення якості туристичного досвіду, індивідуалізації подорожей та розширення географії туристичних напрямів.

Проведений аналіз туристичних потоків дозволяє зробити висновок, що Канада є привабливою туристичною дестинацією з високим рівнем розвитку міжнародного туризму та значним туристично-екскурсійним потенціалом. Вона характеризується різноманітністю природних і культурних ресурсів, розвиненою інфраструктурою та стабільним туристичним попитом з боку провідних країн світу.

Разом з тим, попит українських туристів на подорожі до Канади наразі перебуває на етапі активного формування. Це зумовлено як об'єктивними факторами, зокрема географічною віддаленістю та вартістю подорожей, так і суб'єктивними чинниками, такими як рівень поінформованості туристів та сформовані туристичні уподобання. Водночас спостерігається позитивна тенденція до зростання інтересу до цієї дестинації, що пов'язано зі зміною структури попиту та орієнтацією на більш віддалені й екзотичні напрямки.

Подальший розвиток туристично-екскурсійного потенціалу Канади, активізація маркетингової діяльності та підвищення рівня інформованості українських туристів можуть суттєво вплинути на збільшення туристичних потоків між країнами. Це, у свою чергу, створює передумови для розширення туристичної співпраці та формування нових конкурентоспроможних туристичних продуктів, орієнтованих на український ринок.

З урахуванням зазначеного, Канада має значні перспективи як напрям виїзного туризму України, особливо у сегменті екскурсійного туризму, що потребує подальшого дослідження та практичного впровадження відповідних туристичних програм.

2.4. Провідні екскурсійні локації та регіони Канади для українського туриста

Поглиблений аналіз туристично-екскурсійного потенціалу Канади передбачає не лише оцінку його загальної структури, але й конкретизацію тих об'єктів та регіонів, які становлять найбільший інтерес для українського туриста. Враховуючи специфіку попиту, орієнтованого на поєднання пізнавальної, природної та культурної складових, доцільно систематизувати ключові екскурсійні локації країни за регіональним принципом. Такий підхід дозволяє чіткіше визначити змістове наповнення майбутніх екскурсійних маршрутів та сформувати конкурентоспроможний туристичний продукт.

Канада характеризується вираженою регіональною диференціацією туристичних ресурсів, що зумовлює доцільність виокремлення чотирьох основних туристично-екскурсійних макрорегіонів: Центрально-Східного

(провінції Онтаріо та Квебек), Західного (Британська Колумбія та Альберта), Атлантичного (приморські провінції) та Північного (території Юкон, Нунавут і Північно-Західні території). Кожен із цих регіонів має власну спеціалізацію та формує окремий сегмент екскурсійної пропозиції.

Центрально-Східний регіон є культурно-історичним ядром країни та основним напрямом пізнавального туризму. Саме тут зосереджені найвідоміші урбаністичні та історичні об'єкти, які традиційно включаються до екскурсійних програм. Місто Торонто пропонує оглядові екскурсії з відвідуванням телевежі CN Tower, замку Каса Лома, історичного кварталу Дистиллері та океанаріуму Ріплі. Неподалік розташований всесвітньо відомий Ніагарський водоспад — об'єкт, що щороку приваблює мільйони туристів і є обов'язковим пунктом більшості маршрутів. Столиця країни Оттава вирізняється комплексом Парламентського пагорба, національними музеями та каналом Рідо, внесеним до списку ЮНЕСКО. Монреаль та місто Квебек репрезентують франкомовну спадщину Північної Америки: Старий Квебек є одним із найкраще збережених колоніальних історичних центрів континенту, а готель Шато-Фронтенак став впізнаваним символом усієї країни.

Рис. 2.3. Телевежа CN Tower — символ Торонто

Рис. 2.4. Ніагарський водоспад (аерофотознімок)

Рис. 2.5. Готель Шато-Фронтенак, історичний центр міста Квебек (ЮНЕСКО)

Західний регіон спеціалізується на природному, екологічному та активному туризмі. Його туристичним центром виступають Канадські Скелясті гори з національними парками Банф і Джаспер, льодовиковими озерами Луїз, Морейн і Пейто, що відомі унікальним бірюзовим кольором води. Місто Ванкувер пропонує екскурсії підвісним мостом Капілано, прогулянки історичним кварталом Гастаун та відвідування парку Стенлі, а сусіднє місто Вікторія славиться знаменитими садами Бутчарт. Цей регіон є особливо привабливим для туристів, які прагнуть поєднати екскурсійну програму з активним відпочинком серед мальовничих ландшафтів.

Рис. 2.6. *Озеро Луїз у національному парку Банф, Канадські Скелясті гори*

Атлантичний та Північний регіони формують сегмент екзотичного та спеціалізованого туризму. Приморські провінції приваблюють морськими ландшафтами, рибальськими традиціями та мальовничим маршрутом Кабот-Трейл на острові Кейп-Бретон, що особливо ефектний у період осіннього забарвлення лісів. Північні території орієнтовані на вузький сегмент ринку та пропонують спостереження за полярним сяйвом, знайомство з культурою корінних народів і арктичними ландшафтами. Для українського туриста ці напрями становлять інтерес насамперед як додаткові, унікальні компоненти комбінованих подорожей.

З метою систематизації провідних екскурсійних локацій Канади за регіональним принципом доцільно представити їх у вигляді узагальнюючої таблиці (табл. 2.4), що дозволяє наочно відобразити спеціалізацію кожного регіону та визначити його значення для формування екскурсійного продукту.

Таблиця 2.4

Провідні екскурсійні локації Канади за регіонами

Регіон	Ключові екскурсійні об'єкти	Спеціалізація
Центрально-Східний (Онтаріо, Квебек)	CN Tower, Каса Лома, Ніагарський водоспад, Парламентський пагорб, Старий Квебек, Шато-Фронтенак	Культурно-історичний, пізнавальний туризм
Західний (Британська Колумбія, Альберта)	Парки Банф і Джаспер, озеро Луїз, міст Капілано, сади Бутчарт, парк Стенлі	Природний, екологічний, активний туризм
Атлантичний (приморські провінції)	Маршрут Кабот-Трейл, узбережжя, історичні поселення	Морський, круїзний, осінній туризм
Північний (Юкон, Нунавут, ПЗТ)	Полярне саяво, арктичні ландшафти, культура корінних народів	Екзотичний, спеціалізований туризм

**складено автором на основі узагальнення туристичних джерел*

Як видно з табл. 2.4, екскурсійні ресурси Канади мають комплексний і взаємодоповнюючий характер. Поєднання культурно-історичних об'єктів Центрально-Східного регіону з природними ландшафтами Західного дозволяє сформувати збалансований екскурсійний маршрут, що відповідає сучасним запитам українських туристів. Атлантичний і Північний регіони, у свою чергу, відкривають можливості для розширення та індивідуалізації туристичного продукту.

Окремої уваги заслуговує оцінка пріоритетності екскурсійних об'єктів з погляду їх включення до базового туристичного маршруту. З урахуванням обмеженості часу подорожі, логістичної доцільності та рівня привабливості для цільової аудиторії доцільно розподілити основні об'єкти за ступенем пріоритетності (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Рейтинг екскурсійних об'єктів Канади за пріоритетністю для українського туриста

Об'єкт	Місто / регіон	Тип ресурсу	Пріоритет
Ніагарський водоспад	Онтаріо	Природний	Високий
Старий Квебек (ЮНЕСКО)	Квебек	Культурно-історичний	Високий
Національний парк Банф, озеро Луїз	Альберта	Природний	Високий
CN Tower та центр Торонто	Онтаріо	Урбаністичний	Високий
Парламентський пагорб, Оттава	Онтаріо	Культурно-історичний	Середній
Підвісний міст Капілано, Ванкувер	Брит. Колумбія	Природно-рекреаційний	Середній
Маршрут Кабот-Трейл	Нова Шотландія	Природний	Додатковий
Полярне саяво, Північні території	Юкон / ПЗТ	Природне явище	Додатковий

**складено автором*

Запропонований рейтинг засвідчує, що ядро екскурсійного продукту Канади формують об'єкти Центрально-Східного та Західного регіонів, які поєднують високу туристичну привабливість, упізнаваність на міжнародному ринку та зручну логістичну доступність. Саме ці локації доцільно покласти в основу базового екскурсійного маршруту, тоді як об'єкти Атлантичного та Північного регіонів варто розглядати як елементи для формування розширених або авторських турів.

2.5. Лісові ландшафти Канади як екскурсійна дестинація

Поряд із традиційними природними та культурно-історичними об'єктами особливе місце у структурі екскурсійного потенціалу Канади посідають лісові ландшафти країни. Завдяки своїй масштабності, естетичній та науково-пізнавальній цінності вони здатні суттєво збагатити змістове наповнення екскурсійних програм, орієнтованих на українського туриста, надаючи їм природничо-пізнавальної глибини та екологічної привабливості. Це робить ліси самостійним і перспективним напрямом екскурсійного освоєння території Канади.

Ліси є однією з визначальних рис природного образу Канади. Країна володіє одним із найбільших лісових фондів планети, а бореальні (хвойні)

ліси вкривають значну частину її території, формуючи безперервний зелений пояс від Атлантики до Тихого океану. Поряд із ними поширені мішані та широколистяні ліси, зокрема знамениті кленові ліси південного сходу, які є національним символом країни та зображені на державному прапорі. Така масштабність і різноманіття лісових екосистем створюють потужну ресурсну базу для розвитку природничо-пізнавального та екологічного туризму.

Канадські ліси цілком обґрунтовано можуть розглядатися як самостійна екскурсійна дестинація. Підставою для цього є їх висока естетична, наукова та пізнавальна цінність, а також розвинена інфраструктура природних парків, обладнаних маршрутів та оглядових майданчиків. Особливо привабливим є феномен «канадської осені» (Indian Summer), коли кленові та інші листяні ліси набувають яскравого червоно-золотого забарвлення. Цей сезонний природний феномен став самостійним туристичним брендом і щороку приваблює значні потоки туристів, зокрема до національного парку Алгонкін в Онтаріо та маршруту Кабот-Трейл на острові Кейп-Бретон.

Лісові екскурсії можуть набувати різноманітних форм: пішохідні еколого-пізнавальні маршрути, спостереження за дикою природою, відвідування центрів інтерпретації природи, тематичні програми, присвячені видобутку кленового сиропу, а також фотоекскурсії в період осіннього забарвлення. Важливою перевагою є те, що лісовий туризм органічно поєднується з відвідуванням національних парків і гірських районів, що дозволяє інтегрувати його до комплексних екскурсійних маршрутів без суттєвого ускладнення логістики.

З метою систематизації можливостей використання лісових ландшафтів Канади в екскурсійній діяльності доцільно представити основні їх типи та туристичний потенціал у вигляді таблиці (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Лісові ландшафти Канади та їх екскурсійний потенціал

Тип лісу	Регіон поширення	Форми екскурсійного використання
Бореальні (хвойні) ліси	Центральна та північна Канада	Еколого-пізнавальні маршрути, спостереження за фауною
Кленові та широколистяні ліси	Онтаріо, Квебек	Осінні фототури, програми видобутку кленового сиропу
Гірські хвойні ліси	Скелясті гори (Альберта, БК)	Пішохідні маршрути в національних парках
Тихоокеанські дощові ліси	Узбережжя Британської Колумбії	Прогулянки серед реліктових дерев, екостежки

**складено автором на основі узагальнення джерел*

Таким чином, лісові ландшафти Канади є не лише фоновим елементом природного середовища, а й повноцінним екскурсійним ресурсом, здатним формувати самостійні туристичні програми та підвищувати загальну привабливість маршрутів. Їх включення до екскурсійного туру до Канади відповідає сучасним тенденціям зростання попиту на екологічний і природничо-пізнавальний туризм.

2.6. Військово-історична та культурна спадщина української діаспори в Канаді як екскурсійний ресурс

Особливе значення саме для українського туриста має військово-історична та культурна спадщина української діаспори в Канаді. Канада є країною з однією з найчисленніших українських громад у світі: за оцінками, українське походження мають близько 1,3–1,4 млн її мешканців. Історія українців у Канаді налічує понад сто тридцять років і бере початок з 1891 року, коли перші переселенці Іван Пилипів та Василь Єлиняк прибули до країни. Ця тривала присутність залишила глибокий слід у культурному та історичному ландшафті країни та сформувала унікальний пласт об'єктів, придатних для екскурсійного використання.

Особливе місце у цій історії посідають драматичні та героїчні сторінки, пов'язані з військовими подіями. У роки Першої світової війни тисячі українців, що прибули з територій Австро-Угорської імперії, були несправедливо інтерновані канадською владою як «піддані ворожої держави»

та утримувалися в таборах примусової праці, частина з яких розташовувалася на території сучасних національних парків. Водночас українці гідно служили в канадській армії: символічною постаттю став капрал Пилип Коновал — єдиний українець, удостоєний найвищої військової нагороди Британської імперії, Хреста Вікторії. У роки Другої світової війни десятки тисяч канадців українського походження воювали у складі армій союзників. Ця спадщина є важливою складовою спільної історичної пам'яті, що набуває особливої актуальності в умовах сучасної підтримки Канадою України.

Зазначені історичні події знайшли матеріальне втілення у численних меморіалах, музеях та культурних об'єктах, які можуть стати потужними об'єктами екскурсійного відвідування. Серед них особливо вирізняються Село спадщини української культури під Едмонтоном — музей просто неба, що відтворює побут перших українських переселенців, меморіал жертвам інтернування біля гори Касл-Маунтін у національному парку Банф, монументи на території законодавчих асамблей у Вінніпезі та Едмонтоні, а також численні українські церкви, культурні центри та пам'ятники в Альберті, Манітобі й Онтаріо. Включення таких об'єктів до екскурсійних програм надає туристичному продукту унікального патріотичного та емоційного виміру, перетворюючи подорож на акт пізнання власної історії за кордоном.

Рис. 2.7. Традиційна українська хата-мазанка у Селі спадщини української культури (Альберта)

Рис. 2.8. Українська церква та селянська садиба першопоселенців (Село спадщини української культури)

Рис. 2.9. Відтворення побуту переселенців: кінна підвода біля української церкви

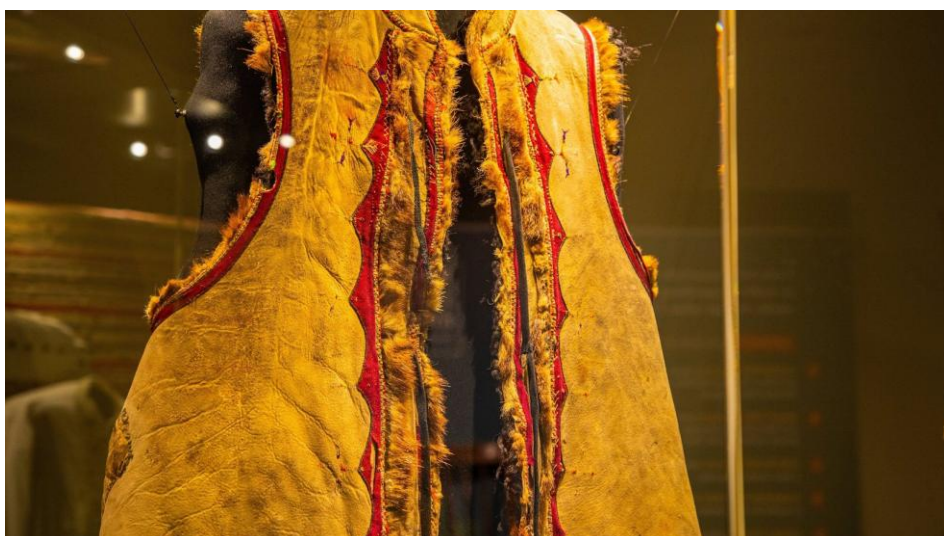

Рис. 2.10. Традиційний український кожух з експозиції музею української спадщини

Рис. 2.11. Розпис «Хрещення Русі» в українському храмі — приклад збереження духовної спадщини

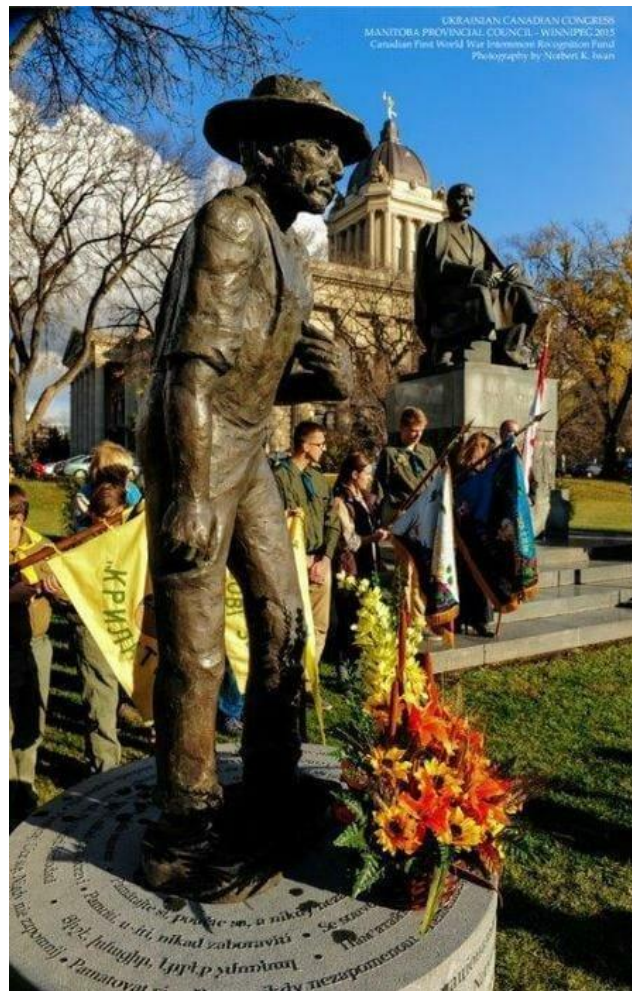

Рис. 2.12. Пам'ятник жертвам інтернування українців у роки Першої світової війни (Вінніпег)

З метою систематизації об'єктів української історико-культурної спадщини в Канаді, що мають екскурсійну цінність, доцільно представити їх у вигляді таблиці (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

**Об'єкти української історико-культурної спадщини Канади як
екскурсійні ресурси**

Об'єкт	Місцезнаходження	Історико-культурне значення
Село спадщини української культури	поблизу Едмонтон, Альберта	Музей просто неба, побут перших переселенців
Меморіал жертвам інтернування Касл-Маунтін	національний парк Банф, Альберта	Пам'ять про інтернування українців у роки Першої світової війни
Монументи інтернованим	Вінніпег, Едмонтон, Вегревіл	Вшанування історичної справедливості
Українські церкви та культурні центри	Альберта, Манітоба, Онтаріо	Збереження релігійної та культурної традиції
Канадський інститут українських студій	Едмонтон, Альберта	Науково-освітній осередок діаспори

**складено автором на основі узагальнення джерел*

Як видно з табл. 2.7, об'єкти української спадщини зосереджені переважно у провінціях Альберта та Манітоба, що історично стали центрами розселення українців. Це створює сприятливі умови для формування тематичних екскурсійних програм «українськими стежками Канади», які можуть стати самостійним та унікальним туристичним продуктом, орієнтованим саме на українську аудиторію.

Таким чином, лісові ландшафти та військово-історична спадщина української діаспори є двома взаємодоповнюючими напрямками, що суттєво розширюють екскурсійний потенціал Канади. Перший надає туристичному продукту природничо-пізнавальної глибини та екологічної привабливості, другий — особливого емоційного, культурного та патріотичного значення. Їх інтеграція до екскурсійних маршрутів дозволяє сформувати змістовний, багатогранний і конкурентоспроможний туристичний продукт, що відповідає сучасним запитам українських туристів та сприяє зміцненню історичних зв'язків між Україною і Канадою.

РОЗДІЛ III

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСКУРСІЙНОГО НАПРЯМКУ «КАНАДА» ДЛЯ ВИЇЗНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

3.1. Розробка екскурсійного туру до Канади

Розробка екскурсійного туру є важливим етапом практичного застосування теоретичних знань у сфері туризму та передбачає створення цілісного і конкурентоспроможного туристичного продукту. Даний процес включає комплексне врахування потреб і мотивацій цільової аудиторії, специфіки туристичної дестинації, рівня розвитку інфраструктури, а також сучасних тенденцій функціонування міжнародного туристичного ринку. Важливою складовою розробки туру є також врахування економічних факторів, зокрема платоспроможності туристів, вартості туристичних послуг і рівня конкуренції на ринку.

У сучасних умовах туристичний продукт повинен відповідати вимогам індивідуалізації, гнучкості та високої якості обслуговування, що зумовлює необхідність ретельного планування кожного елементу туру. Особливого значення набуває формування маршруту, підбір об'єктів екскурсійного відвідування, організація транспортного обслуговування, а також забезпечення комфортних умов проживання та супроводу туристів [17, с. 247].

У контексті даного дослідження доцільно розробити екскурсійний тур до Канади, орієнтований на українських туристів, які зацікавлені у пізнавальних подорожах та прагнуть отримати новий культурний і природний досвід. Вибір саме цієї дестинації обумовлений її значним туристично-екскурсійним потенціалом, різноманітністю природних і культурних ресурсів, а також зростанням інтересу до віддалених туристичних напрямів.

Розроблений туристичний продукт має екскурсійно-пізнавальну спрямованість та передбачає комплексне ознайомлення туристів з основними природними, історичними та культурними об'єктами Канади. Його концепція

базується на поєднанні ключових туристичних центрів країни з об'єктами природної спадщини, що дозволяє сформувати цілісне уявлення про географічні, культурні та соціально-економічні особливості держави.

Запропонований тур є комбінованим за своєю структурою, оскільки поєднує екскурсійну, рекреаційну та культурну складові. Такий підхід дозволяє забезпечити різноманітність туристичного досвіду, задовольнити різні потреби туристів і підвищити загальну привабливість туристичного продукту. Екскурсійна складова спрямована на ознайомлення з основними пам'ятками та природними об'єктами, рекреаційна – на відпочинок і відновлення, а культурна – на занурення у соціокультурне середовище країни.

Важливою особливістю розробленого туру є його орієнтація на українського туриста, що передбачає врахування специфіки попиту, рівня доходів, мовних потреб та культурних очікувань, що проявляється у доборі оптимального маршруту, збалансованості програми, а також у забезпеченні інформаційного супроводу, адаптованого до цільової аудиторії [26].

З метою систематизації основних характеристик туру, а також більш наочного відображення його ключових параметрів, доцільно представити їх у вигляді узагальнюючої таблиці (табл. 3.1), що дозволяє структурувати інформацію та забезпечити її зручне сприйняття.

Таблиця 3.1

Загальна характеристика екскурсійного туру до Канади

Показник	Характеристика
Назва туру	«Відкрий Канаду: природа, культура та українські стежки»
Тип туру	Екскурсійно-пізнавальний
Тривалість	10 днів / 9 ночей
Країна відвідування	Канада
Основні міста	Торонто, Оттава, Монреаль, Квебек, Едмонтон, Банф, Ванкувер
Сезонність	Квітень – жовтень
Цільова аудиторія	Молодь, дорослі туристи, групи
Вид транспорту	Авіа + автобус
Тип розміщення	Готелі 3–4*

**складено автором*

Як видно з табл. 3.1, розроблений тур має комплексний характер і орієнтований на широку аудиторію туристів, що забезпечує його адаптивність до сучасних умов туристичного ринку України. Поєднання різних складових туристичного продукту, зокрема екскурсійної, культурної та рекреаційної, дозволяє сформувати багатофункціональну пропозицію, здатну задовольнити потреби різних категорій споживачів. Такий підхід сприяє підвищенню конкурентоспроможності туру, оскільки враховує сучасні тенденції індивідуалізації туристичних послуг та зростання попиту на комплексні подорожі.

Особливе значення у розробці туру має формування маршруту, який є основою туристичного продукту та визначає його змістове наповнення. Маршрут туру сформований з урахуванням основних туристичних центрів Канади, які мають високу концентрацію природних і культурно-історичних ресурсів, а також логістичної доцільності пересування між ними. Вибір міст і об'єктів відвідування обумовлений їх туристичною значущістю, популярністю серед міжнародних туристів і можливістю включення до екскурсійних програм [8].

Запропонований маршрут Варшава – Торонто – Ніагара – Оттава – Монреаль – Квебек – Едмонтон – Банф – Ванкувер – Варшава дозволяє охопити ключові туристичні регіони країни та забезпечити різноманітність туристичного досвіду. У сучасних умовах війни та закриття повітряного простору України відправною точкою маршруту обрано Варшаву як найближчий безпечний авіаційний хаб, дорога до якого з України здійснюється наземним транспортом. Зокрема, східна частина маршруту орієнтована на ознайомлення з культурно-історичною спадщиною Канади, центральна — на знайомство з історією української діаспори, а західна частина передбачає акцент на природних ресурсах і сучасному міському середовищі. Такий розподіл дозволяє досягти балансу між різними видами туристичної діяльності та підвищує загальну привабливість туру.

Важливим аспектом є також логістична оптимізація маршруту, яка передбачає раціональне поєднання наземного та авіаційного транспорту з метою скорочення часу на переїзди та забезпечення комфортних умов для туристів. Це особливо актуально з огляду на значну територію Канади та віддаленість окремих туристичних центрів.

З метою детального відображення програми туру, включаючи послідовність відвідування об'єктів, тривалість перебування у кожному пункті та зміст екскурсійної діяльності, доцільно представити її у вигляді структурованої таблиці (табл. 3.2), що дозволяє систематизувати інформацію та забезпечити її наочність і зручність сприйняття.

Таблиця 3.2

Програма екскурсійного туру

День	Місто	Програма
1	Переліт	Варшава – Торонто, розміщення
2	Торонто	Оглядова екскурсія, CN Tower
3	Ніагара	Екскурсія до водоспаду
4	Оттава	Парламент, музеї
5	Монреаль	Старе місто, базиліка
6	Квебек	Історичний центр
7	Переліт	Квебек – Ванкувер
8	Ванкувер	Оглядова екскурсія
9	Природа	Національні парки
10	Повернення	Виліт до Варшави, далі до України

**складено автором*

Запропонована програма туру передбачає раціональне та збалансоване поєднання екскурсійної і рекреаційної діяльності, що забезпечує формування цілісного туристичного досвіду. Такий підхід дозволяє не лише ознайомити туристів з основними природними та культурними об'єктами Канади, але й створити умови для відпочинку, відновлення сил і емоційного сприйняття подорожі. Поєднання пізнавального та рекреаційного компонентів сприяє

більш глибокому засвоєнню інформації, підвищує рівень задоволеності туристів та формує позитивне враження від відвідування країни [37].

З метою забезпечення логічної послідовності та змістової повноти екскурсійного маршруту доцільно деталізувати його програму, конкретизувавши об'єкти показу, екскурсійні теми та логістичні переходи між пунктами. Розроблений маршрут побудований за принципом географічної та змістової послідовності: подорож розпочинається у Центральній-Східній частині Канади з його культурно-історичними та урбаністичними об'єктами, після чого через столицю та франкомовні міста туристи переміщуються до Західної частини Канади з його природними ландшафтами. Така побудова забезпечує плавне наростання вражень і раціональне використання часу перебування.

Особливістю запропонованого маршруту є органічне включення до нього об'єктів української історико-культурної спадщини та лісових природних локацій, що надає туру унікального характеру та емоційної глибини. Зокрема, програма передбачає відвідування Села спадщини української культури поблизу Едмонтону та меморіалу жертвам інтернування в національному парку Банф, а також еколого-пізнавальну прогулянку канадськими лісами, що особливо ефектна в період осіннього забарвлення. Це дозволяє поєднати загальнопізнавальну, природничу та патріотичну складові в межах єдиного маршруту.

Деталізована програма екскурсійного туру з конкретизацією об'єктів показу за кожним днем подорожі представлена у таблиці (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Деталізована програма екскурсійного туру «Відкрий Канаду: природа, культура та українські стежки»

День	Локація	Зміст екскурсійної програми
1	Варшава – Торонто	Авіапереліт, трансфер, розміщення в готелі, вільний час
2	Торонто	Оглядова екскурсія містом, телевежа CN Tower, замок Каса Лома, історичний квартал Дистиллері
3	Ніагара	Екскурсія до Ніагарського водоспаду, прогулянка на кораблі, оглядові майданчики
4	Оттава	Парламентський пагорб, національні музеї, канал Рідо (ЮНЕСКО)
5	Монреаль	Старе місто, базиліка Нотр-Дам, гора Мон-Руаяль
6	Квебек	Старий Квебек (ЮНЕСКО), Шато-Фронтенак, тераса Дюфферін, фортечні стіни
7	Квебек – Едмонтон	Переліт; Село спадщини української культури, знайомство з історією діаспори
8	Едмонтон – Банф	Переїзд до Скелястих гір, меморіал жертвам інтернування Касл-Маунтін
9	Банф – Джаспер	Озеро Луїз і Морейн, еколого-пізнавальна прогулянка гірськими лісами
10	Ванкувер – Варшава	Оглядова екскурсія, міст Капілано, парк Стенлі, трансфер, виліт

**складено автором*

Як видно з табл. 3.5, деталізована програма туру побудована за принципом логічної послідовності та змістового різноманіття. Перші шість днів подорожі присвячені ознайомленню з культурно-історичною спадщиною Центрально-Східної Канади, що формує загальне уявлення про історію та урбаністичну культуру країни. Сьомий і восьмий дні становлять змістове ядро авторської концепції туру: вони присвячені українській спадщині та поєднують емоційно насичене знайомство з історією діаспори з переходом до природного блоку маршруту. Завершальні дні зосереджені на природних ландшафтах Західної Канади, що забезпечує яскраве емоційне завершення подорожі.

Запропонований маршрут вирізняється збалансованістю та внутрішньою логікою. Він поєднує чотири змістові блоки — урбаністичний, культурно-історичний, українсько-меморіальний та природничо-екологічний, кожен з яких відповідає окремій групі мотивацій туристів. Така структура не

лише підвищує пізнавальну цінність туру, але й створює унікальну конкурентну перевагу, оскільки жоден зі стандартних екскурсійних турів до Канади не пропонує системного включення об'єктів української спадщини. Це робить розроблений продукт особливо привабливим саме для українського туриста та відкриває можливості для його позиціонування як авторського й емоційно значущого туристичного маршруту.

Розроблений тур включає комплекс взаємопов'язаних елементів, які забезпечують повноцінне функціонування туристичного продукту. Важливе місце у його структурі займає транспортне обслуговування, яке передбачає організацію міжнародного авіаперельоту, а також внутрішніх трансферів між туристичними центрами. Раціонально побудована транспортна логістика дозволяє оптимізувати час подорожі, мінімізувати витрати часу на переїзди та забезпечити комфорт туристів.

Не менш значущою складовою є організація розміщення у готелях, що відповідають сучасним стандартам якості та комфорту. Вибір засобів розміщення здійснюється з урахуванням їх розташування, рівня сервісу та доступності основних туристичних об'єктів, що сприяє зручності пересування та ефективному використанню часу під час подорожі.

Центральне місце у структурі туру займає екскурсійне обслуговування, яке визначає його змістове наповнення. Саме екскурсійна програма забезпечує реалізацію пізнавальної функції туризму, сприяє ознайомленню туристів з природною та культурною спадщиною Канади, а також формує загальне уявлення про країну. У межах туру передбачається відвідування як культурно-історичних об'єктів, так і природних пам'яток, що дозволяє створити різноманітну та насичену програму [8].

Важливим елементом туристичного продукту є також страхове забезпечення, яке гарантує безпеку туристів під час подорожі та мінімізує можливі ризики, пов'язані з перебуванням за кордоном. Крім того, значну роль відіграє супровід гіда, який забезпечує організацію туру, координацію дій туристів та надання необхідної інформації. Професійний супровід сприяє

підвищенню якості обслуговування та ефективності реалізації екскурсійної програми.

Особлива увага у розробленому турі приділена екскурсійній складовій, яка охоплює як культурні, так і природні об'єкти. Такий підхід дозволяє забезпечити різноманітність туристичних вражень, поєднати пізнання історико-культурної спадщини з ознайомленням із природними особливостями країни та сформувати комплексний туристичний продукт, що відповідає сучасним вимогам міжнародного туристичного ринку.

Рис. 3.1. Структура туристичного продукту туру

Як видно з рис. 3.1, туристичний продукт має комплексну та багатокомпонентну структуру, у межах якої всі складові перебувають у тісному взаємозв'язку та взаємодії. Ключову роль у цій структурі відіграє екскурсійна складова, оскільки саме вона формує основну змістовну цінність туру та визначає його пізнавальну спрямованість. Екскурсійна програма забезпечує реалізацію головної мети подорожі – ознайомлення туристів із природними, історичними та культурними особливостями країни, що є особливо важливим у контексті розвитку екскурсійного туризму.

Водночас ефективність екскурсійної складової значною мірою залежить від інших елементів туристичного продукту, зокрема транспортного забезпечення, умов розміщення та рівня організації обслуговування. Саме

комплексність туристичного продукту дозволяє забезпечити цілісність туристичного досвіду, підвищити рівень комфорту та задоволеності туристів. Таким чином, кожен структурний елемент виконує свою функцію, але лише у поєднанні вони формують конкурентоспроможний туристичний продукт [37].

Особливого значення набуває також якість організації взаємодії між окремими складовими туру, що забезпечує його логічність, послідовність та ефективність реалізації. У цьому контексті екскурсійна складова виступає не лише як окремий елемент, а як системоутворюючий фактор, що об'єднує всі інші компоненти туристичного продукту [8].

Таким чином, у межах підрозділу було розроблено екскурсійний тур до Канади, який відповідає сучасним вимогам туристичного ринку та орієнтований на українських туристів. У процесі розробки було враховано особливості туристично-екскурсійного потенціалу країни, специфіку попиту цільової аудиторії, а також логістичні та організаційні аспекти реалізації туристичного продукту.

Запропонований тур має комплексний характер і поєднує екскурсійну, культурну та рекреаційну складові, що забезпечує різноманітність туристичного досвіду та підвищує його привабливість. Раціонально сформований маршрут дозволяє охопити основні туристичні центри Канади та забезпечити оптимальне поєднання природних і культурних об'єктів.

Важливим результатом є формування структурованого туристичного продукту, який включає всі необхідні елементи обслуговування – транспорт, розміщення, екскурсійну програму та супровід. Особлива увага приділена екскурсійній складовій, яка виступає основою туру та визначає його пізнавальну цінність.

Отже, розроблений екскурсійний тур є конкурентоспроможним туристичним продуктом, що має потенціал для реалізації на українському туристичному ринку та сприяє розвитку виїзного туризму до Канади. Його впровадження може стати ефективним інструментом популяризації даного напрямку та розширення туристичних можливостей для українських туристів.

3.2. Економічне обґрунтування туристичного продукту

Економічне обґрунтування туристичного продукту є одним із ключових етапів його розробки, оскільки дозволяє не лише визначити рівень витрат на організацію туру, але й оцінити його рентабельність, конкурентоспроможність та перспективи реалізації на туристичному ринку. У сучасних умовах розвитку туристичної індустрії особливого значення набуває ефективне управління витратами та формування оптимальної цінової політики, що забезпечує баланс між доступністю туристичного продукту для споживача та отриманням прибутку для туроператора.

Важливим аспектом економічного обґрунтування є визначення структури витрат, які формують собівартість туру. Саме від правильності розрахунку витрат залежить можливість встановлення конкурентної ціни, яка відповідатиме рівню якості наданих послуг. У цьому контексті туристичний продукт розглядається як комплекс взаємопов'язаних послуг, кожна з яких має свою вартісну складову та впливає на загальну ціну туру [35, с. 121].

Розробка екскурсійного туру до Канади передбачає врахування значної кількості витрат, що пов'язані з організацією міжнародної подорожі. Особливістю такого туру є висока частка транспортних витрат, зумовлена значною віддаленістю DESTINATION, а також необхідність забезпечення якісного рівня розміщення та обслуговування відповідно до міжнародних стандартів. Крім того, до структури витрат входять витрати на екскурсійне обслуговування, страхування туристів, організацію трансферів та інші супутні послуги, які забезпечують повноцінну реалізацію туристичного продукту.

Важливою особливістю організації туру в сучасних умовах є вибір міста відправлення. У зв'язку з повномасштабною війною та закриттям повітряного простору України прямі авіаперельоти з українських аеропортів тимчасово не виконуються. Тому відправною точкою маршруту обрано місто Варшаву (Польща) — найближчий до України великий авіаційний хаб, з якого виконуються прямі та зручні стикувальні рейси до Канади (зокрема авіакомпаніями LOT Polish Airlines та Air Canada). Дорога

українських туристів до Варшави здійснюється наземним транспортом (автобусом або потягом) і в межах даного розрахунку розглядається як окремий, відносно незначний за вартістю етап, що не входить до основної собівартості туристичного продукту.

Розрахунок транспортної складової базується на актуальних середньоринкових цінах авіап перевезень станом на 2026 рік. Вартість міжнародного перельоту за схемою «відкритого квитка» (виліт Варшава – Торонто, повернення Ванкувер – Варшава) економічним класом становить у середньому близько 1150 доларів США. Внутрішні переліти Канадою (Квебек – Едмонтон та Калгарі – Ванкувер), необхідні для подолання значних відстаней між регіонами країни, додають у середньому ще близько 400 доларів США на особу. Ціни наведено за даними міжнародних систем бронювання та можуть змінюватися залежно від сезону, авіакомпанії та строку придбання квитків.

У зв'язку з цим доцільним є проведення орієнтовного розрахунку вартості туристичного продукту, що дозволяє визначити його економічну доцільність та оцінити можливість реалізації на ринку. Такий розрахунок базується на узагальнених даних про середню вартість туристичних послуг та враховує специфіку організації туру до Канади.

З метою систематизації витрат, а також забезпечення їх наочності та зручності аналізу, доцільно представити структуру витрат у вигляді таблиці (табл. 3.3), що дозволяє чітко відобразити основні статті витрат та їх частку у загальній собівартості туристичного продукту.

Таблиця 3.3

Структура витрат на організацію туру до Канади (на 1 туриста)

Стаття витрат	Вартість (USD)	Частка, %
Міжнародний авіапереліт (Варшава – Торонто / Ванкувер – Варшава)	1150	38
Внутрішні переліти Канадою (Квебек – Едмонтон, Калгарі – Ванкувер)	400	13
Проживання (9 ночей, готелі 3–4*)	720	24
Наземний транспорт і трансфери	180	6
Екскурсійне обслуговування	240	8
Харчування	220	7
Страховання	60	2
Інші витрати	60	2
Разом (собівартість)	3030	100

**складено автором*

Як видно з табл. 3.3, найбільшу частку витрат у структурі собівартості туристичного продукту становить транспортна складова — міжнародний та внутрішні авіаперельоти у сукупності формують понад половину загальної вартості туру (близько 51 %). Це обумовлено значною географічною віддаленістю Канади та масштабністю її території, що вимагає організації як міжконтинентального перельоту з європейського хабу, так і внутрішніх перельотів між віддаленими туристичними регіонами країни. Другою за значущістю є частка витрат на проживання, що пояснюється необхідністю забезпечення належного рівня комфорту відповідно до очікувань сучасних туристів та стандартів міжнародного туризму [28, с. 137].

Інші складові витрат, такі як екскурсійне обслуговування, харчування, страхування та організаційні витрати, мають відносно менший вплив на загальну вартість туру, однак вони є важливими елементами туристичного продукту, які забезпечують його повноцінність і якість. Сукупність усіх зазначених витрат формує собівартість туру, яка виступає базою для подальшого ціноутворення.

Ціна туристичного продукту формується з урахуванням собівартості та рівня націнки туроператора, яка виконує функцію покриття адміністративних

витрат, витрат на маркетинг, організацію продажів, а також забезпечує отримання прибутку. Величина націнки залежить від ряду факторів, зокрема рівня конкуренції на ринку, попиту на туристичний продукт, унікальності пропозиції та цінової політики туристичного підприємства.

Орієнтовний розрахунок вартості туру свідчить, що при собівартості на рівні 3030 доларів США на одну особу, націнка туроператора у межах 15–20 % становить приблизно 455–605 доларів США. Таким чином, кінцева ціна туристичного продукту формується у межах 3500–3650 доларів США на одну особу, що за курсом близько 42 грн за долар відповідає приблизно 147–153 тис. грн. Такий рівень ціни є економічно обґрунтованим, оскільки враховує всі основні витрати, зокрема реальну вартість авіаперельотів, та забезпечує необхідний рівень прибутковості.

Важливо зазначити, що запропонована ціна є конкурентоспроможною у сегменті міжконтинентальних екскурсійних турів, оскільки відповідає середньоринковим показникам і водночас забезпечує достатній рівень якості туристичних послуг. Крім того, гнучкість ціноутворення дозволяє адаптувати вартість туру залежно від сезонності, умов бронювання, кількості туристів у групі та рівня обраного сервісу [22, с. 62].

Таким чином, проведений розрахунок підтверджує економічну доцільність реалізації розробленого туристичного продукту та свідчить про його потенційну привабливість для українських туристів, що створює передумови для його успішного просування на туристичному ринку.

Економічна ефективність туристичного продукту є одним із ключових показників, що визначає доцільність його впровадження та подальшої реалізації на туристичному ринку. Вона характеризується співвідношенням витрат і отриманих результатів, зокрема рівнем прибутковості, обсягом попиту та стабільністю продажів. У сучасних умовах туристичний продукт може вважатися ефективним лише за умови, що він не тільки покриває витрати на його організацію, але й забезпечує стійкий прибуток та відповідає очікуванням споживачів [28, с. 82].

Запропонований екскурсійний тур до Канади має потенціал для комерційного успіху, що зумовлено низкою факторів. Насамперед важливу роль відіграє унікальність туристичного маршруту, який поєднує ключові туристичні центри країни та забезпечує різноманітність туристичного досвіду. Крім того, спостерігається загальна тенденція до зростання попиту на екскурсійний туризм, що пов'язано з підвищенням інтересу туристів до пізнавальних подорожей і культурного досвіду. Важливим чинником є також зростаючий інтерес до віддалених і менш традиційних туристичних напрямів, серед яких Канада займає вагоме місце завдяки своєму природному та культурному потенціалу.

Суттєвим фактором економічної ефективності є комплексний характер туристичного продукту, який поєднує кілька видів туристичної діяльності та дозволяє задовольнити різноманітні потреби туристів. Такий підхід сприяє підвищенню цінності туру та збільшенню його привабливості на ринку.

Орієнтовні розрахунки свідчать, що за умови формування туристичної групи чисельністю 15 осіб та середньої націнки туроператора на рівні близько 500 доларів США на одну особу, загальний прибуток від реалізації туру може становити близько 7500 доларів США. Це підтверджує економічну доцільність організації даного туристичного продукту та його потенційну прибутковість для туристичного підприємства.

Конкурентоспроможність туристичного продукту визначається його здатністю успішно функціонувати на ринку в умовах конкуренції та задовольняти потреби споживачів на рівні, не нижчому за аналогічні пропозиції. Розроблений екскурсійний тур до Канади має ряд характеристик, що забезпечують йому конкурентні переваги на українському туристичному ринку.

Передусім важливим є поєднання природних і культурних об'єктів у межах одного туристичного маршруту, що дозволяє сформувати різноманітний і насичений туристичний продукт. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям розвитку туризму, які передбачають інтеграцію різних видів туристичної діяльності в межах однієї подорожі.

Крім того, тур розроблений з урахуванням актуальних змін у структурі попиту, зокрема зростання інтересу до пізнавального туризму, індивідуалізації подорожей та підвищення вимог до якості обслуговування. Оптимальне співвідношення ціни та якості є ще одним важливим фактором, що підвищує привабливість туристичного продукту та робить його доступним для цільової аудиторії.

Важливо також підкреслити, що тур орієнтований на конкретну групу споживачів – українських туристів, що дозволяє врахувати їхні потреби, очікування та особливості поведінки. Це сприяє більш ефективному позиціонуванню продукту на ринку та підвищує ймовірність його успішної реалізації.

Таким чином, проведене економічне обґрунтування туристичного продукту свідчить про його доцільність та ефективність з точки зору практичної реалізації. Розрахунки підтверджують, що запропонований екскурсійний тур до Канади має економічно обґрунтовану структуру витрат, конкурентоспроможний рівень ціни та здатний забезпечити прибутковість для туристичного підприємства.

Водночас аналіз конкурентоспроможності показує, що даний туристичний продукт відповідає сучасним тенденціям розвитку міжнародного туризму та орієнтований на задоволення потреб українських туристів. Поєднання різноманітних ресурсів, високий рівень організації та адаптація до ринкових умов створюють передумови для його успішного просування.

Отже, реалізація розробленого туристичного продукту є економічно обґрунтованою та перспективною, а його впровадження може сприяти розвитку виїзного туризму України та розширенню туристичних зв'язків із Канадою.

3.3. Маркетингова стратегія просування туру на українському ринку

Маркетингова стратегія просування туристичного продукту є важливою складовою його успішної реалізації на ринку, оскільки визначає підходи до формування попиту, позиціонування та комунікації з цільовою аудиторією. У сучасних умовах високої конкуренції на туристичному ринку ефективне просування туру потребує комплексного використання маркетингових інструментів, орієнтованих на потреби споживачів та особливості туристичного продукту.

У випадку розробленого екскурсійного туру до Канади маркетингова стратегія має бути спрямована на формування інтересу до віддаленої DESTINATION, підвищення рівня поінформованості українських туристів та створення позитивного іміджу туру.

Одним із ключових етапів розробки маркетингової стратегії є визначення цільової аудиторії, на яку орієнтований туристичний продукт. Для запропонованого туру основною цільовою групою є дорослі туристи із середнім та вище середнього рівнем доходу, які зацікавлені у пізнавальних подорожах та мають досвід міжнародного туризму.

Характерною особливістю цієї аудиторії є прагнення до отримання нового культурного досвіду, інтерес до природних об'єктів світового значення та готовність інвестувати у якісний туристичний продукт. Крім того, значну частину потенційних клієнтів можуть становити туристи, які вже відвідали країни Європи та шукають нові напрямки для подорожей.

Важливим елементом маркетингової стратегії є позиціонування туру, яке визначає його місце на ринку та формує уявлення споживачів про продукт. Розроблений тур до Канади доцільно позиціонувати як унікальний екскурсійний продукт, що поєднує природну велич і культурну різноманітність однієї з найрозвиненіших країн світу [4].

Основний акцент у позиціонуванні туристичного продукту спрямований на формування його унікального образу в уявленні споживачів, що дозволяє чітко відмежувати дану пропозицію від інших аналогічних турів на ринку. Насамперед підкреслюється ексклюзивність маршруту, яка проявляється у поєднанні ключових туристичних центрів Канади з об'єктами

природної та культурної спадщини, що рідко представлені в стандартних туристичних програмах. Важливим елементом позиціонування є також високий рівень обслуговування, який передбачає комфортні умови подорожі, якісне розміщення та професійний супровід туристів протягом усього маршруту.

Значна увага приділяється насиченості екскурсійної програми, яка включає різноманітні за змістом і тематикою об'єкти відвідування, що дозволяє сформувати цілісне уявлення про країну. Водночас акцент робиться на можливості отримання нового туристичного досвіду, що є особливо актуальним для українських туристів, які прагнуть розширити географію подорожей та ознайомитися з новими культурами і природними середовищами. Такий підхід до позиціонування сприяє формуванню стійкої конкурентної переваги, підвищує привабливість туристичного продукту та дозволяє ефективно виділити його серед інших пропозицій на туристичному ринку.

У сучасних умовах ефективно просування туристичного продукту неможливе без комплексного використання різних каналів комунікації, що забезпечують взаємодію з цільовою аудиторією на різних етапах прийняття рішення про подорож. Особливого значення набувають цифрові інструменти, які дозволяють оперативно поширювати інформацію, здійснювати точне таргетування потенційних клієнтів і забезпечувати персоналізований підхід до кожного споживача. Використання онлайн-каналів сприяє не лише підвищенню рівня поінформованості, але й формуванню довіри до туристичного продукту [27, с.68].

Водночас важливою складовою маркетингової стратегії залишається поєднання цифрових та традиційних каналів просування, що дозволяє досягти ширшого охоплення аудиторії та підвищити ефективність комунікації. Туристичні сайти та спеціалізовані онлайн-платформи виконують функцію інформаційного забезпечення та безпосереднього продажу туристичного продукту, тоді як соціальні мережі сприяють формуванню емоційного сприйняття DESTINATION через візуальний контент і

комунікацію з користувачами. Контекстна реклама дозволяє оперативно привертати увагу зацікавлених користувачів, а email-маркетинг забезпечує підтримання зв'язку з потенційними клієнтами та інформування їх про актуальні пропозиції.

Не менш важливим є використання традиційних каналів, зокрема співпраці з туристичними агентствами, які виступають посередниками у реалізації туристичного продукту та забезпечують додатковий рівень довіри з боку споживачів. Така інтеграція різних каналів просування дозволяє сформувати ефективну систему комунікації, спрямовану на залучення клієнтів та стимулювання попиту [3, с.23].

З метою узагальнення та систематизації каналів просування туристичного продукту доцільно представити їх у вигляді узагальнюючої таблиці (табл. 3.4), що дозволяє більш наочно відобразити їх характеристики та оцінити ефективність використання у межах маркетингової стратегії.

Таблиця 3.4

Основні канали просування туру

Канал	Характеристика	Ефективність
Соціальні мережі	Реклама, контент	Висока
Сайти туроператорів	Продажі	Висока
Туристичні агентства	Посередництво	Середня
Онлайн-реклама	Google Ads	Висока
Email	Інформування	Середня

**складено автором*

Як видно з табл. 3.4, найбільш ефективними каналами просування є цифрові платформи, що забезпечують широкий охоплення аудиторії та можливість точного таргетування потенційних клієнтів.

Маркетингова стратегія просування туру до Канади передбачає використання комплексу інструментів, спрямованих на формування попиту та стимулювання продажів. До них належать рекламні кампанії, створення

візуального контенту, використання відгуків клієнтів, а також спеціальні пропозиції та акції.

Особливу роль відіграє візуалізація туристичного продукту, зокрема використання фотографій і відеоматеріалів природних та культурних об'єктів Канади, що сприяє формуванню емоційного сприйняття дестинації. Крім того, ефективним є використання storytelling – представлення туру через історії та враження туристів.

Рис. 3.3. Система просування туристичного продукту

Як видно з рис. 3.3, ефективне просування туристичного продукту базується на комплексному поєднанні рекламної діяльності, створення якісного контенту та організації системи продажів, які у сукупності формують цілісну маркетингову систему. Кожен із зазначених елементів виконує окрему функцію, однак їх узгоджена взаємодія забезпечує досягнення максимального результату у процесі просування туристичного продукту. Рекламна діяльність спрямована на привернення уваги потенційних споживачів та формування первинного інтересу до туру, тоді як контентна складова забезпечує більш глибоке ознайомлення з його характеристиками, створюючи емоційний зв'язок із дестинацією. Система продажів, у свою чергу, виступає завершальним етапом маркетингового процесу, забезпечуючи

трансформацію інтересу у фактичне придбання туристичного продукту [16, с.49].

Особливого значення в сучасних умовах набуває синергія між цифровими каналами комунікації та традиційними формами просування, що дозволяє охопити широку аудиторію та підвищити ефективність маркетингових заходів. Використання соціальних мереж, онлайн-реклами та туристичних платформ забезпечує швидке поширення інформації, тоді як співпраця з туристичними агентствами сприяє підвищенню довіри до продукту та розширенню каналів його реалізації.

Таким чином, розроблена маркетингова стратегія просування екскурсійного туру до Канади передбачає комплексне використання сучасних маркетингових інструментів і каналів комунікації, що дозволяє забезпечити багаторівневий вплив на цільову аудиторію. Вона орієнтована на українських туристів із відповідними соціально-економічними характеристиками та враховує специфіку туристичного продукту, зокрема його екскурсійно-пізнавальну спрямованість, віддаленість дестинації та високий рівень якості послуг.

Реалізація запропонованої стратегії сприятиме підвищенню рівня поінформованості потенційних споживачів про туристичний продукт, формуванню позитивного іміджу туру та дестинації в цілому, а також стимулюванню попиту на поїздки до Канади. Важливим результатом стане також формування стійкого інтересу до даного напрямку, що може сприяти довгостроковому розвитку туристичних потоків між Україною та Канадою.

Отже, ефективна реалізація маркетингової стратегії є необхідною умовою успішного просування розробленого туристичного продукту на українському ринку та забезпечення його конкурентоспроможності в умовах сучасного туристичного середовища.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було здійснено комплексний аналіз Канади як екскурсійної дестинації для виїзного туризму України, що дозволило сформулювати теоретичні узагальнення, здійснити оцінку туристично-екскурсійного потенціалу країни та обґрунтувати практичні напрями розвитку даного туристичного напрямку.

У теоретичній частині роботи було розкрито сутність поняття туристичної дестинації, визначено її роль у системі міжнародного туризму та охарактеризовано особливості організації екскурсійного туризму у структурі виїзного туризму. Встановлено, що туристична дестинація є складною соціально-економічною системою, яка формується під впливом ресурсних, інфраструктурних, управлінських та маркетингових факторів. Особливу увагу приділено методичним підходам до оцінки туристичного потенціалу, що дозволило обґрунтувати необхідність комплексного аналізу ресурсної бази, інфраструктури та іміджу країни.

У процесі дослідження встановлено, що екскурсійний туризм відіграє важливу роль у структурі виїзного туризму, оскільки забезпечує пізнавальну складову туристичної діяльності та сприяє формуванню туристичного досвіду. Він характеризується високим рівнем інформаційної насиченості, залежністю від культурно-історичних ресурсів та необхідністю чіткої організації маршрутів.

Аналітична частина роботи дозволила визначити основні передумови розвитку туризму в Канаді, серед яких ключове значення мають природно-географічні, історико-культурні, соціально-економічні та інфраструктурні фактори. Було встановлено, що Канада володіє значним туристично-екскурсійним потенціалом, який характеризується різноманітністю природних ландшафтів, багатою культурною спадщиною та високим рівнем розвитку туристичної інфраструктури.

У ході дослідження туристично-екскурсійного потенціалу Канади було виявлено, що країна має виражену регіональну диференціацію туристичних ресурсів, що дозволяє формувати різноманітні туристичні продукти. Природні ресурси, зокрема національні парки, гірські системи та водні об'єкти, поєднуються з культурно-історичними об'єктами, що створює сприятливі умови для розвитку екскурсійного туризму.

Окремим результатом дослідження стало обґрунтування доцільності включення до екскурсійних програм двох специфічних напрямів — лісових ландшафтів Канади та об'єктів української історико-культурної спадщини. Встановлено, що канадські ліси, зокрема кленові ліси в період осіннього забарвлення, можуть виступати самостійною екскурсійною дестинацією, а військово-історична та культурна спадщина української діаспори (Село спадщини української культури, меморіали жертвам інтернування, культурні центри) надає туристичному продукту унікального патріотичного та емоційного виміру. Це дозволяє сформувати авторський маршрут, що не має аналогів серед стандартних турів до Канади.

Аналіз туристичних потоків показав, що Канада є популярною дестинацією міжнародного туризму, основними донорами якого виступають США, країни Європи та Азії. Водночас встановлено, що попит українських туристів на поїздки до Канади перебуває на етапі формування, однак має позитивну динаміку розвитку. Основними тенденціями є зростання інтересу до екскурсійного туризму, індивідуалізація подорожей та розширення географії туристичних напрямів.

У практичній частині роботи було розроблено екскурсійний тур до Канади, орієнтований на українських туристів, який поєднує культурну, природну та рекреаційну складові. Сформовано маршрут, визначено основні елементи туристичного продукту та обґрунтовано його структуру. Особлива увага приділена екскурсійній складовій, яка виступає основою туристичного продукту та визначає його пізнавальну цінність.

Проведене економічне обґрунтування туру засвідчило його доцільність і ефективність. Визначено структуру витрат, сформовано ціну туристичного

продукту та оцінено рівень прибутковості. Встановлено, що запропонований тур має конкурентоспроможну вартість та здатний забезпечити стабільний прибуток при його реалізації.

Розроблена маркетингова стратегія просування туру передбачає комплексне використання сучасних інструментів маркетингу, зокрема цифрових каналів комунікації, що дозволяє ефективно взаємодіяти з цільовою аудиторією. Визначено основні напрями позиціонування туристичного продукту та обґрунтовано канали його просування на українському ринку.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що Канада є перспективною екскурсійною дестинацією для розвитку виїзного туризму України. Її значний туристично-екскурсійний потенціал, поєднання природних і культурних ресурсів, а також високий рівень розвитку інфраструктури створюють сприятливі умови для формування конкурентоспроможних туристичних продуктів.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання туристичними підприємствами при розробці та просуванні екскурсійних турів до Канади, а також у подальших наукових дослідженнях у сфері міжнародного туризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко В. Геопросторові аспекти та стратегія розвитку туристичного бізнесу в південному регіоні України у післявоєнний період. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2022. №13. 155-162. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.13.19>
2. Бондаренко М. П. Туристичний сектор економіки України: реалії та перспективи. Економіка і прогнозування. 2011. № 1. С. 104-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2011_1_11
3. Брич В., Галиш Н. Сталий розвиток туристичної індустрії: екологічний та статистичний вимір. Економічний аналіз. 2020. Том 30. № 4. С. 23-30. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.023>
4. Бублик Л. Характеристика чинників впливу на розвиток міжнародного туризму. Економіка та суспільство. 2024. № 63. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-134>
5. Вахович І.М. Теоретико-методологічні засади формування та реалізації регіональної політики фінансового забезпечення сталого розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д.е.н. : спец.08.00.05 / Ірина Михайлівна Вахович. Одеса : ІПРЕЕД НАН України, 2008. 35 с.
6. Вовчанська О. М. Кон'юнктура міжнародного туристичного ринку та чинники її формування. Підприємництво і торгівля. 2019. Вип. 24. С. 157–166. URL: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2019-24-24>
7. Ворошилова Г. О. Сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму у формуванні глобально-конкурентних переваг. International scientific journal. 2016. № 1(2). С. 6-7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2016_1%282%29_3
8. Всесвітня туристична організація. URL: <https://www.unwto.org>
9. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 540

- с. URL: <https://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/42161ce839301ec3a298d6e5b69ae2d5.pdf>
10. Горіна Г. О. Компаративний аналіз підходів до територіального районування світу за туристичними регіонами міжнародними інститутами. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 3. С. 311–316. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/55.pdf
 11. Детермінанти соціально-економічного розвитку України в умовах трансформаційних зрушень : колективна монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. П. Ільчука. Чернігів : ЧНТУ, 2018. 432 с.
 12. Дехтяр Н. А. Світовий ринок туристичних послуг і пріоритети розвитку туризму в Україні: монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2021. 470 с. URL: https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25921/1/Mono_final.pdf
 13. Заячківська Г. Моніторинг євроінтеграції України у сфері туризму. Журнал європейської економіки, вип. 16, вип. 2, Жовтень 2017, с. 241–55, URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/925>.
 14. Збарський В. К. Сучасні напрями розвитку індустрії туризму в Україні. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 28–31. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.5.28>
 15. Індустрія гостинності: стан, тенденції розвитку та перспективи галузі в умовах війни : збірник праць Міжнародного науково-практичного форуму (м. Львів, 19–21 квітня 2023 р.) / [відп. ред.: проф. О. І. Мороз]. Львів: «Камула», 2023. 466 с.
 16. Карпенко Ю. В. Сучасні тенденції глобалізації та регіоналізації відносин у сфері туризму. Економічний вісник Донбасу. 2017. № 3. С. 49–62. URL: [https://www.evd-journal.org/download/2017/3\(49\)/pdf/06-Karpenko.pdf](https://www.evd-journal.org/download/2017/3(49)/pdf/06-Karpenko.pdf)

- 17.Красько А. Б. Моніторинг ринку туристичних послуг на прикладі Сполучених Штатів Америки. Молодий вчений. 2020. № 10. С. 247–256. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-52>
- 18.Лавроненко, Г. Сутність та принципи сталого розвитку сфери торгівлі. Економіка та суспільство. 2024. №64. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-160>
- 19.Литвин, О. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток туристичної індустрії. Modern Engineering and Innovative Technologies. 2024. №2(33-02). С. 3–8. URL: <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2024-33-00-001>
- 20.Любченко В. Роль туризму у сталому розвитку в Україні: виклики та можливості для економіки. Економіка та суспільство. 2023. №57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-59>
21. Ларченко, О. Сучасні проблеми управління: маркетинг і менеджмент малого бізнесу. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2023. №16. С. 128-132. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.17>
- 22.Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України : кол. монографія / за ред.: Н. В. Якименко-Терещенко, Д. В. Райко, О. О. Носирєва. Харків : НТУ "ХПІ", 2026. 960 с. URL: <https://doi.org/10.20998/978-617-05-0580-4>.
- 23.Миронов Ю.Б., Тучковська І.І. Сталий розвиток туризму: сутність, завдання та принципи. Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах євроінтеграції : матеріали наукової конференції, Львів, 11–12 травня 2007 р. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/myronov7.htm.
- 24.Моїсєєва Н.І., Діденко Д.Ф. Ринок туристичних послуг регіону: сутність, теоретичні основи сегментації, диференціації. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2019. № 1. С.131-145. URI <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/4204>
- 25.Мудрак, Р. П. Регіональний ринок туристичних послуг: сутність, теоретичні основи сегментації , диференціації , управління [Текст] / Р. Мудрак, Н. Моїсєєва. Український журнал прикладної економіки. 2018.

- Том 3. № 4. С. 118-130. URL: https://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2019/10/ujae_2018_r04_a15.pdf
26. Осітнянко Д. О., Примак Т. Ю. Впровадження принципів сталого розвитку в туристичній індустрії. Ефективна економіка. 2020. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7612>
27. Охота В. І. Показники якості послуг (продуктів) туристичної індустрії. Економіка та держава. 2020. № 4. С. 68–73. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.4.68>
28. Павлов К.В., Павлова О.М., Ільїн Л. В., Зайчук К.А. Регулювання соціально-економічної активності на регіональних ринках туристичних послуг: монографія. Луцьк : ФОП Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 170 с.
29. Рига І. І. Тенденції розвитку світового ринку туристичних послуг. Вісник Херсонського національного технічного університету. 2023. № 4. С. 396–400. URL: https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/visnyk_kntu/article/view/537
30. Скарга О. О. Теоретичні засади розвитку ринку туристичних послуг у системі світового ринку послуг. Бізнес Інформ. 2021. № 5. С. 57-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_5_9
31. Степанов В. Ю. Туристичний регіон як територіально-туристична система. Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління». 2022. Вип. 1. С.281–287. URL: https://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/15433/1/Stepanov_ZaitsevaTOURIST.pdf
32. Формування і реалізація стратегії розвитку туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія / за наук. ред. О. В. Булатової. Маріуполь : Маріупольський державний університет, 2013. 201 с.
33. Чепурда, Г., Старинець, О., Шестель, О. Тренди в туризмі та готельно-ресторанному бізнесі на міжнародному ринку послуг. Інновації та

- технології в сфері послуг і харчування. 2024. №2 (12). С. 59-67.
URL: [https://doi.org/10.32782/2708-4949.2\(12\).2024.8](https://doi.org/10.32782/2708-4949.2(12).2024.8)
34. Шляхи забезпечення конкурентоспроможності туристичного бізнесу в умовах глобалізації: монографія / авторський колектив; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І. О. Бочана. Львів : Галицька Видавнича Спілка, 2020. 236 с.
35. Шуканов П. В. Значення туристично-цивілізаційного простору у подоланні глобальної кризи. Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки». 2021. № 2. Т. 2. С. 121-130.
URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/af739599-37d2-491c-a8b3-ba8a9916bfd6/content>
36. Ястремська О.О. Сучасні світові тенденції розвитку туризму. Проблеми економіка. 2013. № 1. С. 22-27.
URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2013-1_0-pages-22_27.pdf
37. Canada overview. URL: <https://opentextbc.ca/introtourism2e/chapter/canada-overview/>
38. Українці Канади : енциклопедичні відомості. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Українці_Канади
39. Село спадщини української культури (Ukrainian Cultural Heritage Village). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Село_спадщини_української_культури
40. Визначні місця Канади: топ локацій, які варто відвідати. Karpaty.net.ua. URL: <https://www.karpaty.net.ua/vyznachni-misczya-kanady-top-lokaczij-yaki-varto-vidvidaty/>

Туристична карта Канади

